

NUORTEN ILME

ILME-messun suunnittelu ja toteutus Kauhajoen seurakunnassa

Ella Kaarto
Opinnäytetyö, syksy 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillinen lapsi- ja
nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi(AMK) +kirkon
nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kaarto, Ella, Nuorten ILME. ILME-messun suunnittelu ja toteutus Kauhajoen seurakunnassa. Kauniainen, syksy 2014, 87 s., 11 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaaja.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa messu 15–18-vuotiaiden nuorten ja seurakunnan työntekijöiden kanssa Kauhajoen seurakunnassa. Vapaaehtoiset nuoret olivat seurakunnan nuortentoimintaan osallistuvia nuoria. Nuoria oli produktissa mukana kymmenen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli osallistaa nuoria messun suunnittelussa ja toteutuksessa sekä saada tietoa nuorten kokemuksista ja ajatuksista koko prosessista.

Opinnäytetyö oli toiminnallinen produkti, joka oli jaettu kolmeen osaan: suunnitteluvaiheeseen, toteutusvaiheeseen eli messuun ja palautevaiheeseen. Messu toteutettiin keväällä 2014 Kauhajoen seurakunnassa. Messua suunniteltiin kolmessa suunnittelupalaverissa nuorten ja työntekijöiden kanssa. Suunnittelupalavereissa ideoitiin messua, jaettiin vastuualueet ja sovittiin messun sisällöstä.

Opinnäytetyön metodeina käytettiin haastattelua, osallistuvaa havainnointia ja kyselylomakkeita. Prosessin aikana nuoret vastasivat kolmeen kyselylomakkeeseen, joissa haettiin vastauksia nuorten suhtautumiseen ja kokemuksiin jumalanpalveluksesta ja sen suunnittelusta. Työntekijät tekivät loppukyselyn ja opinnäytetyön palautteen. Lisäksi palautetta kerättiin messuun osallistuvilta seurakuntalaisilta. Nuorille oli ryhmähaastatteluhetki kuukausi messun jälkeen, jossa kerättiin palautetta ja nuorten kokemuksia prosessista.

Opinnäytetyön tavoitteet onnistuivat. Nuoret kokivat osallisuutta ja saivat vaikuttaa messun suunnitteluun ja päätöksentekoon. Messusta tuli raikas, nuorten näköinen ja ihmisläheinen. Nuorten kädenjälki näkyi ja prosessi oli nuorille positiivinen kokemus. Osa nuorista sai onnistumisen kokemuksia ja messu tuli läheisemmäksi, koska itse oli mukana toteuttamassa messua. Messuun osallistui 104 henkilöä. Positiivista palautetta messuun osallistuneilta seurakuntalaisilta tuli papin ja nuoren yhteissaarnasta, lapsimyönteisyydestä, maallikoiden ja työntekijöiden yhteistyöstä sekä erilaisesta musiikista.

Jatkotyöskentelyaiheina voisi teettää tutkimuksen nuorten kokemuksista jumalanpalveluksista tai perustaa oma nuorten jumalanpalvelusryhmä, joka suunnittelee ja toteuttaa säännöllisesti jumalanpalveluksia seurakunnassa.

Asiasanat: produkti, messu, nuoret, osallisuus, vapaaehtoistyö, kyselylomake, ryhmähaastattelu

ABSTRACT

Kaarto, Ella. Young people's ILME. Making an ILME-mass with adolescents in a Lutheran parish of Kauhajoki. 87 p., 11 appendices. Language: Finnish. Kauniainen, Autumn 2014.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the thesis was plan and make an ILME-mass with adolescents and workers in Lutheran parish of Kauhajoki. Lutheran parish of Kauhajoki was the co-operation partner for the thesis. Eleven adolescents took part in the process.

Thesis was divided in three parts: a planning, an action and a reflection phase. In three group meetings the mass was planned and organized. The mass was organized in April 2014.

Goals in the thesis were to activate adolescents making the mass, to make adolescents take part in making decisions and give an opportunity to make an impact in the process. The adolescents used their talents in the mass, for example computer skills or artistic skills.

Methods in the thesis were a group interview, participating observation and questionnaire. During the process three questionnaires were carried out. The first questionnaire had been carried out before the process, the second one was given in the middle of process and the last questionnaire was given in the end of the mass. Also a feedback questionnaire was distributed for the workers in the end of the process.

After one month there was group interview and feedback from the whole process. Besides questionnaire a feedback form was used to obtain feedback from the people attending the mass. A total of 104 parishioners joined the mass. People gave positive feedback from different and fresh music and co-operation with workers and volunteers. A preach was delivered by priest and one of the adolescent's and the preach was successful.

The goals were achieved. Adolescents were participated and they could make an impact in this process. They could make decisions and making the ILME-mass was a positive experience. Meaning of the mass became closer half of the adolescents because planning and organizing helped to understand the structure of the mass.

A further development idea could be a survey studying the adolescent's activity and the reasons to go to the mass. Another development idea could be establishing an adolescents' voluntary group that would plan and organize the mass regularly in the parish.

Keywords: production, mass, adolescent, participation, voluntary work, questionnaire, group interview

SISÄLTÖ

2 JUMALANPALVELUS	8
2.1 Jumalanpalveluksen merkitys	8
2.2 Jumalanpalveluksen eri muodot ja kulku	9
2.3 Jumalanpalveluksen suunnittelu ja valmistaminen	10
2.4 Jumalanpalveluselämän kehittäminen	11
2.5 Aikaisemmat hankkeet ja tutkimukset	13
3 KAUHAJOEN SEURAKUNTA	16
3.1 Tietoa Kauhajoen seurakunnasta	16
3.2 ILME-messut Kauhajoen seurakunnassa	17
4 NUORI SEURAKUNNAN JÄSENEENÄ	19
4.1 Nuoruus elämänvaiheena	19
4.2 Nuori ja jumalanpalvelus	20
5 OSALLISUUS JA VAPAAEHTOISTYÖN MERKITYS SEURAKUNNASSA	22
5.1 Osallisuus	22
5.2 Kohti yhteisöllisempää jumalanpalveluselämää	25
5.3 Vapaaehtoistoiminta	26
6 MESSUN SUUNNITTELUN JA TOTEUTUKSEN ETENEMINEN	29
6.1 Messun suunnitleminen	29
6.2 Messun toteuttaminen	34
7 OPINNÄYTETYÖN METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT	37
7.1 Osallistuva havainnointi	37
7.2 Haastattelu	38
7.3 Kyselylomake	39
7.4 Aineiston analyysi	40
7.5 Päiväkirjahavaintoja	41
8 TULOKSET JA NUORTEN KOKEMUKSET PROSESSISTA	44

8.1 Isoskoulutuksen merkitys jumalanpalvelusaktiivisuuteen	44
8.2 Suunnitteluun voi vaikuttaa osallistumalla	47
8.3 Nuorten näköinen messu	48
9 PALAUTTEET SEURAKUNTALAISILTA JA TYÖNTEKIJÖILTÄ.....	53
9.1 Erilainen toteutus ja ihmisläheisyys.....	53
9.2 Nuoret paljon esillä	54
10 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	56
10.1 Tavoitteiden saavuttaminen ja prosessin toteutuminen	56
10.2 Arvio suunnittelusta	59
10.3 Arvio messusta	60
10.4 Eettisyys	60
10.5 Jatkotutkimusaiheita.....	61
LÄHTEET.....	63
LIITE 1: Lupalappu.....	69
LIITE 2: Esitietokysely	71
LIITE 3: Väliaikakysely.....	74
LIITE 4: Loppukysely ja opinnäytetyön palautelomake.....	75
LIITE 5: Työntekijöiden palaute.....	78
LIITE 6: Messun mainos.....	80
LIITE 7: ILME-messun piirrokset	81
LIITE 8: Ehtoollisleipä	83
LIITE 9: ILME-messun kaava	84
LIITE 10: Jumalanpalveluspalaute	85
LIITE 11: Suunnittelu- ja toteutusvaihe taulukoina.....	86

1 JOHDANTO

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategisissa suuntaviivauksissa pyritään monipuolistamaan jumalanpalveluselämää, tuomaan jumalanpalveluksiin inhimillistä lämpöä ja hengellistä syvyyttä. Kirkon visiona on tuoda ihminen lähelle armollista Jumalaa (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015). Kirkon strategiaa tulkitessa nykyaikana on paljon haasteita: kirkossakäynti vähentyy, ihmiset vieraantuvat kirkosta, mutta kirkon perustehtävä pyritään säilyttämään. On havaittu, että viime vuosina jumalanpalvelusten tavoitavuus on heikkoa. Vain harvat seurakuntalaiset käyvät jumalanpalveluksissa. (Kirkkohallitus i.a., 4.)

Vuonna 2011 jumalanpalveluskäyntejä oli yhteensä 6,4 miljoonaa. Keskimäärin kirkon jäsen osallistui 1,5 jumalanpalvelukseen vuodessa. (Kirkkohallitus 2012b, 97.)

Niemelän ja Leinosen (2012, 10) tutkimuksen mukaan 70 prosenttia jumalanpalveluskävijöistä on naisia. Noin 60 prosenttia osallistujista on yli 50-vuotiaita. Kuitenkin nuoria ja rippikoululaisia on noin joka viides osallistujista. Kun vertaa aiempien vuosien tutkimuksia, niiden osuus jotka eivät käy lainkaan jumalanpalveluksissa on lisääntynyt. (Kirkkohallitus 2012b, 74–104.)

Omat käytännön havainnot jumalanpalveluksista ovat opinnäytetyön lähtökohtien taustalla. Itselläni on huoli siitä, käyvätkö nuoret jumalanpalveluksissa. Itseäni myös kiinnostaa se, miksi nuoret käyvät jumalanpalveluksessa tai eivät käy siellä ja mitä syitä ja motivaatioita jumalanpalvelukseen osallistumisen takana on. Nuorten ja nuorten aikuisten kirkossa käymisen väheneminen on eräs tekijä, jonka takia kiinnostus opinnäytetyöhön heräsi.

Elokuussa 2013 sain idean toteuttaa messun opinnäytetyökseni. Minua kiinnostaa jumalanpalveluselämän kehittäminen ja Tiellä – Pä väg -jumalanpalveluselämän kehittämishankkeen tuomat muutokset jumalanpalveluselämään. Halusin osaltani olla kehittämässä messuja Kauhajoen seurakunnassa ja antaa nuorille mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa nuorten messu.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on suunnitella ja toteuttaa messu nuorten ja työntekijöiden kanssa Kauhajoen seurakunnassa. Opinnäytetyöni on kehittämispainotteinen produkti. Nuoret osallistuvat messun suunnitteluun alusta alkaen. Opinnäytetyöprosessiin kuuluu suunnitteluvaihe, toteutusvaihe ja reflektointivaihe. Nuoret täyttivät kolme kyselylomaketta prosessin aikana sekä antoivat palautetta messun lopuksi kirjallisesti ja suullisesti ryhmähaastattelussa. Työntekijät vastasivat loppukyselyyn kirjallisesti, joka oli osittain samankaltainen kuin nuorten lomake.

Opinnäytetyöni tavoitteena on osallistaa nuoria messun suunnittelussa ja toteutuksessa. Tavoitteenani on antaa heille lisää vaikutusmahdollisuuksia jumalanpalveluksen suunnitteluun ja antaa heille mahdollisuus vaikuttaa messun sisältöön ja toteutukseen. Tavoitteenani on vahvistaa nuorten jumalanpalveluselämää. Lisäksi haluan antaa mahdollisuuden nuorille hyödyntää lahjojaan ja taitojaan messun toteutuksessa.

Yhteistyökumppaniksi valitsin Kauhajoen seurakunnan, koska työympäristö oli tuttu ja joustava. Olin työskennellyt Kauhajoen seurakunnan nuorisotyössä ja minulle oli luonteva vaihtoehto valita Kauhajoen seurakunta yhteistyökumppanikseni, koska työntekijät, nuoret, tilat ja käytännöt ovat tuttuja. Nuorisotiimi toimi opinnäytetyön taustatukena ja ohjaajana. Sain heiltä konkreettisia neuvoja ja apua opinnäytetyössäni.

Tässä opinnäytetyössä paneudun jumalanpalvelukseen, jumalanpalveluselämän kehittämiseen, vapaaehtoistyöhön, osallisuuteen ja nuoriin sekä työn metodologisiin perusteisiin. Prosessin kulkua kuvaan omana lukunaan. Messun kyselylomakkeet, palautelomakkeet, mainokset, kaava ja kuvia on liitteinä opinnäytetyön lopussa.

2 JUMALANPALVELUS

2.1 Jumalanpalveluksen merkitys

Jumalanpalvelus on seurakunnan yhteinen juhla ja seurakuntaelämän keskus (Sariola 2001, 30). Pääjumalanpalvelus evankelis-luterilaisissa kirkkoissa on sunnuntaina ja sen toimittaa pappi (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.c). Seurakunta kokoontuu Jumalanpalvelukseen Jeesuksen Kristuksen nimessä. Jumalanpalvelusta vietetään sunnuntaina, koska Jumala asettaa seitsemännen päivän lepopäiväksi ja myös jumalanpalveluksen päiväksi. (Kirkkohallitus 2009, 6.)

Messu on ollut luterilaisten kirkkojen keskeinen tapahtuma ja pääkokoontuminen jo 1500-vuodesta lähtien (Kotila 1994, 136). Se on pyhäpäivän kohtaamispaikka, jossa Jumala puhuu meille ja me hänelle. Kristillinen seurakunta kokoontuu jumalanpalvelukseen rukoilemaan, kiittämään Jumalaa, kuulemaan hänen sanaansa ja vastaanottamaan ehtoollisen sakramentin. Yhteisestä Jumalanpalveluksesta saa voimaa elämään ja toimintaan. (Katekismus 2000, 90.)

Jumalanpalvelus on Suomen evankelis-luterilaisissa seurakunnissa sunnuntaisin yleensä messu eli ehtoollisjumalanpalvelus. Siellä vietetään pyhää sakramenttia, ehtoollista. Ehtoollisella nautitaan Jeesuksen asettama Pyhä ateria ja sitä vietetään Hänen muistokseen. Ehtoollisella saadaan Jeesuksen Kristuksen ruumis ja veri, jotka otetaan vastaan leivän ja viinin muodossa. Leipä ja viini ovat Jeesuksen todellinen ruumis ja veri. Sakramentit evankelis-luterilaisessa kirkossa ovat kaste ja ehtoollinen. (Katekismus 2000, 82–90.)

Seurakunta on jumalanpalveluksen subjekti ja objekti. Jumalanpalveluksen objekti ja subjekti eli tekijä ja vastaanottaja ovat viime hetkellä Jumalan varassa. Jumala palvelee ja Jumalaa palvotaan. Jumala lahjoittaa itsensä evankeliumin sanomassa ja ehtoollisen sakramentissa. Messu on ihmisten työtä Jumalaa kohti ja Jumalan työtä ihmistä kohti. Jumala toimii messussa ihmisten kautta esimerkiksi sanoissa ja musiikissa (Repo 2013, 10–12).

2.2 Jumalanpalveluksen eri muodot ja kulku

Pääjumalanpalvelusten lisäksi muita jumalanpalveluksia ovat sanajumalanpalvelukset, erityisjumalanpalvelukset ja arkena järjestettävät viikkojumalanpalvelukset. Erityisjumalanpalvelukset voivat olla esimerkiksi nuortenmessuja, viikkojumalanpalveluksia tai perhemessuja. Ne ovat kaavoiltaan lyhempiä tai muunneltuja. (Kirkkohallitus 2009, 37–39.)

Jumalanpalvelus on vuoropuhelua, jossa kaikille osioille on oma tarkka paikkansa. Messujen ja rukoushetkien kaavat ovat periaatteeltaan monissa samoja. Kaavoissa on osioita, joissa Jumala antaa lahjojaan sekä osioita, joissa seurakunta vastaa Jumalalle. Näitä seurakunnan vastausosioita ovat esimerkiksi synninpäästö, tekstit, joista erityisesti evankeliumi, saarna, pyhä ehtoollinen ja siunaus. Seurakunta vastaa virsillä, rukouksilla, uskonnustuksella ylistyksellä sekä aamenilla. (Kotila 2006, 221.)

Messu jakaantuu kahteen pääosaan: liturgian sanaosaan ja ehtoolliseen. Messun kaava rakentuu neljästä pääkohdasta: johdannosta, sanaosasta, ehtoollisosasta ja päätösosiesta. Messun kaava on pohjana myös sanajumalanpalveluksille ja muille jumalanpalveluksille. (Kotila 1994, 139; Sariola 2001, 32.)

Johdanto-osiossa johdatetaan päivän aiheeseen ja toivotetaan ihmiset tervetulleeksi jumalanpalvelukseen. Johdanto-osiossa rukoillaan, tunnustetaan synnit Jumalalle sekä saadaan synnit anteeksi ja kiitetään siitä kiitosvirrellä. *Sanaosassa* kuullaan päivän lukukappaleet, päivän virsi, evankeliumi ja saarna. Sanaosassa kuullaan sekä lakia että evankeliumia Raamatun Vanhasta ja Uudesta Testamentista. Usein saarna pohjautuu päivän evankeliumi-tekstiin ja saarnan tarkoituksena on puhua Jumalasta. Messussa saarnaa pappi tai joku muu tunnettu ja konfirmoitu seurakunnan jäsen. (Sariola 2001, 62–67.)

Ehtoollisosassa valmistaudutaan ehtoolliselle ehtoollisen asetussanojen avulla, rukoilemalla Jeesuksen opettama Isä meidän -rukous sekä rukoilemalla Herran rauhaa. Kolehtivirren aikana pappi laittaa ehtoollisvälineet valmiiksi alttarille. Ehtoollisen jälkeen noudetaan laulamaan kiitoslaulu tai virsi. (Sariola 2001, 61–112.) *Päätösosassa* pappi lausuu Herran siunauksen ja lähettää seurakuntalaiset palvelemaan Jumalaa iloiten (Kirkkohallitus 2009, 1–32).

2.3 Jumalanpalveluksen suunnittelu ja valmistaminen

Messun suunnittelua johtaa pappi. Suntio hoitaa käytännön järjestelyt messussa ja jumalanpalveluksen musiikista vastaa kanttori. Juhlaan kuuluu hengellistä ja käytännöllistä valmistautumista. Sakaristorukous rukoillaan ennen messua toteuttajien kanssa. Tämän lisäksi on hyvä rauhoittaa kirkkotila Ennen jumalanpalveluksen alkua. (Kirkkohallitus 2009, 58.)

Messun suunnittelu on pitkäjänteistä työtä ja siihen on hyvä varata aikaa. Jumalanpalveluksen yhteisöllinen luonne edellyttää, että messua suunnitellaan yhdessä seurakuntalaisten kanssa. Messu ei ole papin oma projekti. Yhteistä suunnittelua johtaa liturgi. Kun jumalanpalvelus on hyvin suunniteltu, se on luonut yhteistyötä vapaaehtoisten ja seurakunnan työntekijöiden kanssa. Molemmat osapuolet ovat sitoutuneita hoitamaan tehtäviään jumalanpalveluksessa. Lisäksi seurakunnan työntekijöinä jumalanpalveluksissa ovat avustava pappi ja kanttori. Avustava pappi auttaa ehtoollisen jakamisessa ja kanttori vastaa jumalanpalveluksen musiikin toteutuksesta. (Kirkkohallitus 2009, 61–62 ; Sariola 2001, 214–216.)

Messun suunnittelu lähtee liikkeelle siitä, että seurakunnan työntekijät pyytävät vapaaehtoisia seurakuntalaisia mukaan messun avustustehtäviin. Sen jälkeen työntekijät ja seurakuntalaiset sopivat yhteisen kokoontumisajan, jolloin he sopivat messun tehtävistä. Suunnittelussa on hyvä lähteä liikkeelle kirkkovuoden pyhäpäivien ja päivän aiheen mukaan kertaamalla ne yhdessä. Suunnittelun yhteydessä on hyvä sopia vastuutehtävät, joita ovat esimerkiksi ehtoollisavustaja, tekstinlukija, musiikkiavustus tai kolehdin kanto. (Kirkkohallitus 2009, 58–64.)

Kirkkovuoden pyhät on jaettu kolmeen jaksoon: joulujaksoon, pääsiäisjaksoon ja helluntaijaksoon. Kirkkovuosi lähtee liikkeelle ensimmäisestä adventista ja päättyy tuomiosunnuntaihin. Joka sunnuntaille on oma kirkkopyhä ja kirkkovuoden tekstit löytyvät Evankeliumikirjasta. Yleensä jokaiselle sunnuntaille on annettu omat otsikot päivien aiheiden mukaan. Kirkkovuoden jaksoissa käytetään alttaritekstiileissä eri liturgisia värejä, jotka määräytyvät pyhien aiheiden mukaan. Kirkkopyhien virsi ja rukousehdotukset löytyvät lisäksi evankeliumikirjasta. (Sariola 2001, 34–41.)

Jumalanpalveluksen suunnitteleminen yhdessä seurakuntalaisten kanssa kuuluu seurakunnan hengellisen työn ytimeen. Jumalanpalvelukseen toimittamiseen osallistumalla seurakuntalainen oppii parhaiten osallistumaan jumalanpalvelukseen. Lapsi- ja nuorisotyö on keskeisessä asemassa jumalanpalveluselämään kasvattamisessa, koska jumalanpalveluksessa opitaan hoitamaan omaa uskonelämää. (Kirkkohallitus 2009, 72.)

2.4 Jumalanpalveluselämän kehittäminen

Jumalanpalvelusuudistusten tielle on lähdetty jo vuosikymmeniä sitten. Protestantit eri puolilla kristikuntaa olivat korostaneet jumalanpalveluselämän rikastuttamista ja rukouselämän vahvistamista. Vuonna 1943 käsikirjakomitea alkoi tehdä kirkkokäsikirjaa. Uudistukset näkyivät kirkoissa vuonna 1938. Uusi Raamatun käännös ja Virsikirja julkaistiin. Uusi jumalanpalveluskaava otettiin väliaikaisesti käyttöön vuonna 1959, mikä aiheutti vastustusta. Uutta jumalanpalveluskaavassa oli se, että jumalanpalvelus aloitettiin päivän aiheeseen liittyvällä Raamatun lauseilla. (Vapaavuori 2000, 192; Malkavaara 2000, 223.)

Jumalanpalvelusuudistuksia oli 1980-luvun ja 1990-luvun taitteissa eri puolilla Suomea. Modernissa yhteiskunnassa koettiin, että messu on kaavoihin kangistunut ja osallistuminen jumalanpalveluksiin oli heikentynyt. Tärkeä osa jumalanpalveluksen uudistusprosessia oli seurakuntalaisilta käytännöstä saatu palaute. Seurakuntalaiset toivoivat muutosta perinteisiin jumalanpalveluksiin. Suomessa alettiin toteuttaa erityisjumalanpalveluksia kuten Tuomas-messua ja afrikkalaista gospel-messua. Erilaiset jumalanpalvelusyhteisöt kuten Tuomas-yhteisö, vakiintuivat. Jumalanpalveluksissa erilaista oli musiikin runsaus ja maallikoiden aktiivinen osallistuminen jumalanpalveluksen toteutukseen. (Malkavaara 2000, 254; Salonen 1996, 60–80, 170.)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jumalanpalveluselämässä tapahtui lisää uudistuksia 1990-luvun lopulla. Jumalanpalveluselämän uudistaminen oli lähtenyt käyntiin 1997, jolloin lähetettiin uusi ehdotus kirkkokäsikirjasta kokeilukäyttöön. Tässä kokeilussa seurakuntia kehoitettiin nimeämään valmisteluryhmiä jokaista jumalanpalvelusta varten. Näistä

kokeilusta saatiin myönteisiä tuloksia ja 2000-luvun alussa jumalanpalveluksen kehittämistä jatkettiin. On tärkeää, että sekä seurakuntalaiset että viranhaltijat osallistuvat messun toteuttamiseen. Seurakunta on myös jumalanpalveluksen subjekti. (Repo 2013, 10–12.)

Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului 2011 vuoden lopussa 77,2 prosenttia vakinaisesti Suomessa asuvia henkilöitä (Kirkkohallitus 2012b, 74–92). Pääjumalanpalveluksista 70 prosenttia oli messuja eli ehtoollisjumalanpalveluksia. Ehtoolliskäyntejä oli vuonna 2011 1,8 miljoonaa. Keskimäärin messuvieraista 69 prosenttia osallistui ehtoolliselle. Sunnuntain jumalanpalveluksia järjestettiin 88 prosentissa seurakunnista kello 10. Kello 12 oli toiseksi suosituin jumalanpalvelusajankohta. Kolmanneksi yleisin aika oli kello 13 ja seuraavaksi yleisin aika oli kello 18. (Kirkkohallitus 2012b, 74–92.)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategisissa suuntaviivauksissa pyritään monipuolistamaan jumalanpalveluselämää, tuomaan jumalanpalveluksiin inhimillistä lämpöä ja hengellistä syvyyttä. Kirkon visiona on tuoda ihminen lähelle armollista Jumalaa. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015)

Gallup Ecclesiastican 2011 -kysely tutki suomalaisten uskonnollisuutta. Sen mukaan kuusi prosenttia kaikista suomalaisista käy jumalanpalveluksissa vähintään kerran kuukaudessa, 14 prosenttia käy muutamia kertoja vuodessa ja 15 prosenttia käy jumalanpalveluksissa vähintään kerran vuodessa. Muissa kirkkokunnissa on aktiivikävijöitä hiukan enemmän kuin evankelis-luterilaisessa kirkossa. Evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvista 2,9 prosenttia keskiväkiluvusta osallistui viikoittain jumalanpalvelukseen, seitsemän prosenttia osallistuu jumalanpalveluksiin kerran kuussa ja 39 prosenttia vähintään kerran vuodessa. (Kirkkohallitus 2012b, 74–92.)

On hienoa, että kirkko on havainnut haasteita ja pyrkii monipuolistamaan jumalanpalveluselämää. Kirkon strategiaa ja tilastoja tulkitessa nykyaikana on paljon haasteita, kirkkosakäynti vähentyy ja ihmiset vieraantuvat kirkosta. Silti kirkon perustehtävä pyritään säilyttämään.

2.5 Aikaisemmat hankkeet ja tutkimukset

Tiellä – På Väg -hanke

Tiellä – På väg oli kirkkohallituksen käynnistämä jumalanpalveluselämän kehittämishanke, joka toteutettiin vuosina 2011–2013. Kirkolliskokous sai syyskuussa 2008 edustaja-aloitteen, jossa kannettiin huolta seurakuntien jumalanpalveluselämän tilasta. Kovin harva seurakuntalainen osallistuu jumalanpalvelukseen. Erityisesti nuorten, nuorten aikuisten ja aikuisten koettiin vierastavan jumalanpalvelusta. (Kirkkohallitus 2012b, 93.)

Valtakunnallisen kehittämishankkeen tavoitteena oli synnyttää jumalanpalveluselämä, joka on rikasta ja monipuolista, ja jossa on inhimillisyyttä ja hengellistä syvyyttä. Hiipakunnat saivat nimetä 2–7 kohdeseurakuntaa kehittämishankkeeseen tai seurakunnat saivat itse ilmoittautua. Yksi seurakunnista oli Kauhajoen seurakunta. Paikallisseurakunnat saivat tehtävikseen kehittää jumalanpalvelusta omista tarpeistaan käsin paikallisesti. Hankkeessa oli tärkeää huomioida lapset ja lapsiperheet. Ennen hankkeen aloittamista kerättiin tietoa seurakuntalaisten jumalanpalveluksiin liittyvistä odotuksista ja kokemuksista, jotta kehittämistyö pohjautuisi ihmisten todellisiin kokemuksiin ja odotuksiin. (Kirkkohallitus 2012b, 93.) Hankkeen aloitti 43 seurakuntaa ja loppuraportin palautti 25 seurakuntaa. Hankkeen aikana kaksi seurakuntaa jättäytyi kokonaan pois. (Kirkkohallitus i.a., 4–39.)

Leinosen ja Niemelän (2012, 12–13) mukaan kirkossakävijä odottaa rauhoittavia tunnekokemuksia. Jumalanpalveluksesta haetaan uskonvahvistusta, Jumalan läsnäoloa ja voimaa arkeen. Tärkeänä havaintona lähes kaikille hankeseurakunnille oli seurakuntalaisten osallisuus ja osallistuminen jumalanpalveluksen toteuttamiseen. Seurakuntalaisia pyydettiin mukaan jumalanpalveluksen toteutukseen erilaisiin vastuutehtäviin. (Kirkkohallitus i.a., 22.) Seurakuntalaisten osallistaminen ja osallisuus jumalanpalveluksen toteutukseen on minun opinnäytetyössäni tavoitteena ja yksi kehittämishankkeen tärkein tehtävä.

Tiellä – På väg -hankkeen loppuraportti ja esimerkiksi tutkimus Jumalanpalveluselämään liittyvistä odotuksista ja kokemuksista ovat antaneet innostusta ja auttaneet pohtimaan

jumalanpalvelus-teemaa ja seurakuntalaisten osallisuutta jumalanpalveluksissa. Erityisesti Haapajärven seurakunnan jumalanpalveluselämä uudistui. Haapajärvellä hankkeen myötä kirkkoon menemisen kynnyksen madaltui, ihmiset tunsivat todella olevansa tervetulleita kirkkoon, yli sata seurakuntalaista työskentelee kymmenissä jumalanpalvelusryhmissä, eri herätysliikkeisiin kuuluvat henkilöt työskentelevät yhdessä yli rajojen, seurakuntalaiset ottavat todellista vastuuta messun suunnittelusta ja toteutuksesta ilman, että papille tulee siitä lisätyötä ja erityisesti se, kuinka parin vuoden aikana pääjumalanpalveluksiin osallistuneiden määrä kasvoi 25 prosenttia Haapajärven seurakunnassa. (Tirola 2014, 121–122.)

Aikaisemmat tutkimukset

Nuortenmessuista ja jumalanpalveluselämän kehittämisestä löytyy aikaisempia tutkimuksia ja opinnäytetöitä. Vuonna 2012 Iina Manninen Diakonia-ammattikorkeakoulusta teki oppaan nuortenmessun järjestäjille Kuopion seurakuntaan, lähinnä nuorisotyölle, ja sillä haluttiin tukea jumalanpalveluskasvatusta seurakunnassa. Opinnäytetyö oli produkti, josta julkaistiin erillinen opas, 10 pyyntöä. Opas julkistettiin nuorisotyönlehden Fleimin internet-sivuilla. Kyseisen opinnäytetyön yhtenä lähteenä käytettiin Meidän jumis -kirjaa, joka käsittelee nuorten jumalanpalveluksia ja sitä, mitä kannattaa ottaa huomioon nuortenmessun suunnittelussa. Kirja on opas nuorille ja nuorisotyönohjaajille, jotka toteuttavat messun nuorten kanssa. (Manninen 2012, 3.)

Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelminä olivat päiväkirjamenetelmä ja kyselylomakkeet. Nuoret vastasivat jompaankumpaan ja vastasivat kysymyksiin jumalanpalveluksen merkityksestä. Nuorten vastauksista kävi ilmi, että nuoret kaipaavat messussa tekemistä, musiikkia ja liikettä. (Manninen 2012, 34–35.)

Päivi Haltsonen ja Hanne Keijonen tekivät opinnäytetyönään kehittämishankkeen, jossa he kehittivät jumalanpalveluksen yhteisöllisyyttä Puumalan seurakunnassa vuosina 2009–2010. Vapaaehtoiset seurakuntalaiset otettiin jo suunnitteluvaiheessa mukaan ja heille järjestettiin jumalanpalvelusavustajien koulutusta. Messu-koulutuksessa oli mukana kaksitoista vapaaehtoista ja sitä järjestettiin Luumäen seurakunnassa. Itse messuun

osallistui 76 seurakuntalaista ja palautekyselyyn vastasi 53 seurakuntalaista. Opinnäytetyön tärkeinä tuloksina huomattiin, että messu tuli vapaaehtoisille läheisemmäksi, kun messua itse oli suunnittelemassa ja toteuttamassa. Opinnäytetyö lisäsi yhteisöllisyyttä jumalanpalvelusyhteisöön Luumäen seurakunnassa. (Haltsonen & Keijonen 2011, 3.)

3 KAUAHOEN SEURAKUNTA

3.1 Tietoa Kauhajoen seurakunnasta

Yhteistyötahona opinnäytetyössäni toimii Kauhajoen seurakunta, pääosin nuorisotyö. Messun toteutuksessa mukana ovat seurakunnan 15-17-vuotiaat nuoret, minä ja nuorisotyöntekijät, kanttori, kyseisenä päivänä toimiva liturgipappi, avustava pappi ja suntio. Nuoret ovat pääosin isosia tai isoseksi mukaan lähteviä. Kauhajoen seurakunta sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla. Kauhajoen seurakunta kuuluu Kauhajoen rovastikuntaan ja Kauhajoki on osa Lapuan hiippakuntaa. Vuonna 2012 Kauhajoen seurakuntaan kuului 12717 henkilöä, joka oli 89,77 prosenttia Kauhajoen väkiluvusta. (Ala-Princkilä 2013.)

Kauhajoen seurakunnassa nuorisotyössä työskentelee kaksi nuorisotyönohjaajaa ja varhaisnuorisotyössä yksi nuorisotyönohjaaja. Nuorisotiimin esimiehenä toimii pappi. (Kauhajoen seurakunta i.a.a.)

Kauhajoen seurakunnassa on runsaasti tiloja: pääkirkko ja kaksi kyläkirkkoa, seurakuntakeskus, kaksi seurakuntakotia, pappila, kerhotiloja, virastotalo sekä oma leirikeskus Majaniemi Nummijärven kylässä. Kauhajoen seurakunnalla on oma nuorisotila, Setälä. Se sijaitsee pääkirkon ja seurakuntakeskuksen välittömässä läheisyydessä. (Kauhajoen seurakunta i.a.b.)

Messun toteutimme ja vietimme pääkirkossa. Kauhajoen kirkko on Veikko Larkaksen suunnittelema ja se on valmistunut vuonna 1958. Kirkkosalissa on 1000 istumapaikkaa ja lehterillä 85. Pääkirkko muistuttaa ulkoapäin kansi auki olevaa Raamattua ja Kauhajoen pääkirkko sijaitsee keskustan tuntumassa. (Kauhajoen seurakunta 2008, 147–149; Kauhajoen seurakunta i.a.b.)

Kauhajoen seurakunnan strategiassa kerrotaan, että seurakunnan tavoitteena on vahvistaa kauhajokisten hengellistä elämää, tukea perheiden hengellistä elämää ja kehittää jumalanpalveluselämää monimuotoisemmaksi, koska Kauhajoen seurakunta pitää jumalanpalveluselämää seurakuntaelämän keskuksena. Kauhajoen seurakunnan visio on se, että

vuonna 2015 kauhajokiset pitävät Kauhajoen seurakuntaa hengellisenä kotinaan, jossa armollinen Jumala on kohdattavissa. Seurakuntaan tullaan etsimään vastauksia elämän suuriin kysymyksiin ja seurakunnasta lähdetään palvelemaan Jumalan maailmaa. (Kauhajoen seurakunta – osallisuuden yhteisö 2009)

Kauhajoen seurakunnan nuorisotyön viikkotoiminta painottuu perjantaisin pidettäviin nuorten iltoihin, kouluyhteistyöhön ja noin kerran kuussa järjestettäviin isokoulutusleireihin. Kauhajoen seurakunnan nuorisotyön keskeisinä tavoitteina on tukea nuorten hengellisyyttä ja auttaa nuoria juurtumaan seurakuntaan ja Jeesukseen Kristukseen. Kauhajoen seurakunnan nuorisotyön lisäksi kaksi muuta työmuotoa ovat Walkers – nuorisokahvila -toiminta ja rippikoulutyö. (Ala-Prinkkilä 2013.)

Nuorten hengellisyyttä on eritoten pyritty lisäämään nuorten leireillä. Nuorten osallistumista jumalanpalveluksiin on vuosina 2011–2013 pyritty lisäämään ILME-actionilla, joka oli toimintaa ILME-messun jälkeen nuorisotalo Setälässä. (Ala-Prinkkilä 2013.)

Käytimme messun suunnitteluun seurakuntakeskuksen tiloja, nuorisotalo Setälän bänditilaa sekä pääkirkkoa.

3.2 ILME-messut Kauhajoen seurakunnassa

ILME-messut olivat Kauhajoen seurakunnan muoto osallistua Tiellä – På väg -jumalanpalveluselämän kehittämishankkeeseen. *ILME*-messut olivat kaavoista riisuttuja pääjumalanpalveluksia, jotka olivat noin kerran kuussa sunnuntaina ja messun ajankohta oli iltapäivällä. *ILME*-lyhenne tulee sanoista *iltapäivämessu*. (Kauhajoen seurakunta 2013.)

ILME-messuja toteuttivat vapaaehtoiset seurakuntalaiset ja työntekijät. *ILME*-messussa oli parhaimmillaan toteuttamassa yli 20 vapaaehtoista. Iltapäivämessut olivat rennompia, jumalanpalveluksen kaava ja laulun sanat heijastettiin diaesityksenä näkyviin kirkon sei-

nälle eikä urkuja soitettu messuissa. Useissa ILME-messuissa oli bändi ja esilaulajia musiikkiavustustehtävissä sekä rukouspalvelua. Lisäksi ILME-messuissa oli juontaja. (Kauhajoen seurakunta 2013.)

Olen myös itse osallistunut vapaaehtoiseksi ILME-messun bändiin sellon soitolla ja laulamaan esilaulajana talvella 2012 ja 2013. Itse pidin messusta, koska se oli rennempi, musiikki oli erilaista ja messu palveli nuorempaa kohderyhmää kuin tavalliset jumalanpalvelukset. Kyseisessä ILME-messussa oli silloin enemmän ihmisiä jumalanpalveluksessa kuin klo 10 jumalanpalveluksessa. Nämä perustuvat omiin havaintoihini Kauhajoen seurakunnan jumalanpalveluksiin osallistuneena henkilönä.

Lapsia ja lapsiperheitä huomioitiin messuissa siten, että saarnan ajaksi järjestettiin pyhäkoulu tai lastenhoitoa, jotta vanhemmat voisivat keskittyä saarnan kuuntelemiseen. Lapsiperheitä ei kuitenkaan käynyt jumalanpalveluksissa kuin muutama. (Kauhajoen seurakunta 2013.)

Kauhajoen seurakunta jatkoi ILME-messujen toteuttamista hankkeen päättymisen jälkeen. Kauhajoen seurakunnassa järjestetään edelleen ILME-messuja, mutta hiukan vähemmän kuin kehittämishankkeen aikana. Seurakunnan jumalanpalveluselämän kehittämishankkeen ILME-loppuraportissa todettiin, että aikeista huolimatta seurakuntalaisia ei saatu mukaan jumalanpalveluksien suunnitteluun. Tätä minä pyrin opinnäytetyössäni kehittämään. (Kauhajoen seurakunta 2013.)

4 NUORI SEURAKUNNAN JÄSENEENÄ

4.1 Nuoruus elämänvaiheena

Nuoruus on ajanjakso, jossa nuori kasvaa ja kehittyy aikuiseksi. Nuoruusikä käynnistyy silloin, kun puberteetin fyysiset muutokset tulevat näkyviin (Vuorinen 2004, 203). Neljä kokonaisuutta määrää nuoren kehitystä. Niitä ovat fysiologiset muutokset ja kypsyminen, ajattelutaitojen kehitys, sosiaalisen kentän laajentuminen ja sosiaaliskulttuurisen ympäristön muutokset. (Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Nurmi, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 124–126.)

Nuoruusiän aikana yksilö kehittyy fyysisesti aikuiseksi. Hän oppii keskeiset yhteisössä tarvittavat taidot ja valmiudet, nuori itsenäistyy omasta lapsuuden perheestään, etsii ja valitsee omat aikuisuuden myöhemmät roolit ja paikat sekä nuori muodostaa käsityksen omasta itsestään. (Nurmi 2000, 256.)

Nuoruuden käsite on kuitenkin aika laaja. Nuorisolaki (2006) määrittelee nuoren alle 29-vuotiaaksi. Vuorisen (2004, 201–202) mukaan nuori on iältään noin 10–22-vuotias henkilö. Nuoruus on pitkä ajanjakso, joka jaetaan esinuoruuteen, varhaisnuoruuteen, varsinaiseen nuoruuteen ja myöhäisnuoruuteen. Mielestäni määritelmä on liian laaja, yli 20-vuotias alkaa olla jo nuori aikuinen ja kehityspsykologian kehitystehtävien näkökulmasta 16-vuotias ja esimerkiksi 28-vuotias eivät ole samalla ajattelun tasolla. Minun opinnäytetyössäni käsitän nuoreksi 14–17-vuotiaan henkilön.

Nuoruuden yksi tärkeä kehittymistehtävä on irtautuminen lapsuuden perheestä. Itsenäistyminen on tärkeää tässä vaiheessa, jotta nuori oppii tekemään omaan elämäänsä liittyviä päätöksiä. Oman elämän ohjaaminen tapahtuu aina tietyissä kulttuureissa ja yhteiskunnan määrittämässä instituutioissa. Ympäristö vaikuttaa nuoren kehitykseen. Tärkeä osa nuoren kehitysympäristöä on koulu. (Nurmi 2000, 272.)

Toinen iso nuoruuden tehtävä on valmistautua aikuisuuden rooleihin. Roolit muodostuvat koulutukseen, ammatinvalintaan, elämäntapaan ja ihmissuhteisiin liittyvistä valinnoista.

(Nurmi 2000, 256–272.) Nuori muodostaa käsityksiä itsestään ja luo perustaa minäkuvalleen ja itsetunnolleen. Kuva itsestä kehittyy omien valintojen ja niiden tuomien onnistumisien ja epäonnistumisten kokemusten perusteella. Epäonnistumiset ja kyvyttömyys käsitellä kielteistä palautetta myönteiseen sävyyn voivat johtaa huonoon itsetuntoon ja minäkuvaan. Ihminen luo käsityksen omasta itsestään ja se ohjaa häntä tekemään valintoja elämässä. (Nurmi 2000, 256–272.) Nuoruusikä on myös identiteetin etsimisen ja löytämisen aikaa. Nuoruus on kuohuttavaa ja siihen sisältyy keskeneräisyyttä ja epävarmuutta. Seurakunnan kasvatuksen perustehtävänä onkin tukea nuoren kasvua. (Kirkkohallitus 2012a, 8–9.)

4.2 Nuori ja jumalanpalvelus

Jumalanpalvelus on kiistatta seurakunnan elämän ja toiminnan keskipiste. Teoriassa se tunnustetaan mutta onko arkitodellisuus sama? Joskus nuorten mielestä messut ovat tylsiä. Silti jumalanpalveluksen tärkeys tunnustetaan. (Koskelainen 2005, 71.)

Jumalanpalveluselämä nuorisotyön keskipisteenä nuorisotyössä vaatii pitkäjänteisyyttä ja vaivannäköä. Nuorisotyön osallistuminen jumalanpalveluksiin on tärkeää myös sen takia, että aikuistuessaa nuorella olisi luonteva yhteys seurakunnan elämään. Nuorisotyön yksi keskeisistä tehtävistä on opettaa nuori hoitamaan hengellistä elämäänsä ja antaa välineitä siihen. Kaikki jumalanpalvelukset leireillä, kouluissa ja isoskoulutuksessa ovat kasvatus-työtä. (Koskelainen 2005, 71–73.)

Kristillisen kasvatuksen lisäksi julistus on läsnä seurakunnan toiminnassa. Nuoret ovat osa seurakuntaa ja jumalanpalvelusyhteisöä. Kun nuoret osallistuvat seurakunnan rukouselämään tai messuun, nuori liittyy yhteisöön, jossa on mahdollisuus Pyhän kohtaamiseen. (Kirkkohallitus 2012a, 14.)

Jumalanpalvelusta pidetään rippikoulussa rukouselämän keskuksena. Se on turvallinen Jumalan kohtaamispaikka. Jumalan ja ihmisen välinen vuorovaikutus on tyypillistä koko

rippikoululle. Viikoittainen jumalanpalvelus ja ehtoollisen vietto ovat rippikoulun päättyessä nuorelle ensisijainen hengellisen elämän tuki. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 29–30.)

Rippikoulun sisältöön kuuluu tutustua oman seurakunnan toimintaan ja osallistua esimerkiksi jumalanpalveluksiin rippikoulujakson aikana. Nuoren hengellisen elämän kannalta on hyvä, jos nuori osallistuu säännöllisesti jumalanpalvelukseen sekä niiden valmistamiseen. Yhteisen jumalanpalveluksen valmistelu avaa nuorelle jumalanpalveluksen merkityksen. Rippikoululaiset saavat Suomessa kokemuksen toteuttaa jumalanpalveluksia rippileirillä. Nuori osallistuu yhdessä isosten ja opettajien kanssa jumalanpalveluksen valmisteluun. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 30.)

Rippikoulun jälkeen arkitodellisuus alkaa. Rippikoulun jälkeisessä nuorisotyössä on hyvä alkaa juurruttaa nuoria jumalanpalveluksiin. Seurakunnan jumalanpalvelussuunnittelussa voitaisiin huomioida nuoria, jolloin he saisivat suunnitella ja toteuttaa tietyt jumalanpalvelukset. Nuorten jumalanpalvelus tulisi olla aina heidän kanssaan yhdessä toteutettu. Esimerkiksi saarnan teko nuorten ja teologien yhteistyönä, erilaiset draamat, musiikkiesitykset ja muut palvelutehtävät voivat rohkaista nuoria paljon. Jumalanpalvelus on aina yhteinen asia. (Koskelainen 2005, 71–78.) Luulen, että kokemus siitä, että nuorille annetaan vastuuta ja heihin luotetaan tasavertaisena jumalanpalveluksen toteuttajana, rohkaisee jatkossa osallistumaan jumalanpalveluksiin.

5 OSALLISUUS JA VAPAAEHTOISTYÖN MERKITYS SEURAKUNNASSA

5.1 Osallisuus

Osallisuus terminä tarkoittaa sitä, että on aktiivisena osallisena eli toimijana. Osallisuutta tapahtuu vuorovaikutuksessa esimerkiksi ryhmässä. YK:n lapsien oikeuksien sopimuksessa kuvataan osallisuus niin, että lapsilla on oikeus ilmaista näkemyksensä ja mielipiteensä heitä koskevissa asioissa. Aito osallisuus ei ole pelkästään mielipiteen ilmaisemista vaan osallinen tulee kuulluksi ja saa yhteisössä tai ryhmässä jälkensä näkyviin. Osallinen on itse sitoutunut ryhmään tai tehtävään. Osallisuus tarkoittaa myös sitä, että saa vaikuttaa ja suunnitella toimintaa samanarvoisena muiden kanssa ja osallistua päätöksentekoon. Osallisuus on ihmiselle perusoikeus ja osallisuuden vahvistaminen kuuluu myös perusopetuksen opetussuunnitelmaan. (Mäkelä 2011, 13–20; Ritokoski 2014; Opetushallitus 2014; YK:n lapsien oikeuksien sopimus 1989.)

Osallisella on mahdollisuus kuulua johonkin yhteisöön ja ryhmään ja vaikuttaa siinä. Osallisuus on vastuun ja vallan jakamista, ja siinä sitoudutaan yhteisten asioiden päättämiseen ja parantamiseen. Osallisuudella on sosiaalinen ja poliittinen näkökulma. Osallisuus yksilön näkökannalta parantaa kansalaisen perusturvallisuutta, sosiaalisia suhteita ja poliittisella kentällä on mahdollista vaikuttaa ja toimia esimerkiksi kuntatasolla osallistamalla päätöksentekoon. Osallisuus koskettaa laajasti kaikkia ryhmiä, joissa on nuoria ja lapsia. (Gellin, Gretschel, Matthies, Mäntylä, Nivala & Ryyänen 2012, 252–253; Gretschel, Kiilakoski ja Nivala 2012, 15–16, 252–253.)

Lapsen minuuden terveeseen kasvuun kuuluu se, että lapsi saa olla osallisena, aktiivisena toimijana ja vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Lapsi ja nuori tarvitsevat erilaisia osallisuuden kokemuksia, jotta lapsen eri persoonan osa-alueet kehittyvät. Osallisuudella on vahva vaikutus lapsen ja nuoren hyvinvointiin. Osallisuuden edistämisellä edistetään lasten ja nuorten kuulemistä, heidän yhteenkuuluvuudentunnettaan ja arvokkuuttaan. Ihmisen perustarpeisiin kuuluu tarve olla osana jotain ryhmää. Kun lapsi saa olla osa yhteisöä tai ryhmää, hänen vuorovaikutustaitonsa kehittyvät. (Gellin ym. 2012, 252–253; Jokinen, Kiilakoski, Lundbom, Mäkelä 2011, 13–20.)

Osallisuuden tunnetta kuvataan myös sanalla voimaantuminen, empowerment. Voimaantumisen termiä käytetään kun puhutaan nuorista ja yhteisöllistä työstä. Voimaantumista tapahtuu päätöksen tekemiseen osallistumisen ja erilaisiin ryhmien osallistumisen seurauksena. Niissä osallisuutta kokenut saa voimavaroja siitä, kun on kokenut osallisuutta. Voimaantumista tapahtuu suhteessa ympäristöön ja yksilöihin. Voimaantuminen on ennen kaikkea prosessi. Vinik ja Levin (2011, 6) kuvaavat voimaantumisella olevan kolme tasoa: yksilöllinen, sisäinen ja poliittinen taso. Poliittinen ja sosiaalinen toiminta ryhmässä ovat lähekkäisiä käsitteitä. Voimaantuminen on sosiaalinen prosessi, joka on ihmisestä itsestään lähtevää. Sitä eivät voi toiset aiheuttaa, mutta toiset ihmiset ovat sen edellytys. Se, että mielipiteitä ja ajatuksia arvostetaan, kokee kuuluvansa ryhmään ja pystyy vaikuttamaan toimintaan, edistää voimaantumista. Toimintaan osallistumisen vapaaehtoisuus ja luottamuksen ilmapiiri liittyvät olennaisesti voimaantumiseen. Parhaimmillaan lapsen ja nuoren voimaantuminen näkyy hänen parantuneena itsetuntonaan ja toiveikkuutena tulevaisuutta kohtaan. (Fitzsimons 2011, 1,3; Levin & Vinik 2010, 6; Keenan & Pinkerton 2010, 109–110; Nurmi & Rantala 2011, 145.)

Voimaantumiselle on luotu sitä hyvin kuvaava käsite: sisäinen voimantunne. Sisäisen voimantunteen kategoriat ovat luottamus, arvostus, konteksti, ilmapiiri, vapaus, vastuu ja myönteisyys. Voimaantumisessa vapautuu omia voimavaroja ja luovuutta. Voimaantumisesta heijastuu positiivinen lataus ja myönteisyys, sekä sillä on vaikutusta hyväksyvään ja luottamukselliseen ilmapiiriin. Kun ihminen on kokenut sisäistä vapautta, hänellä on halu tehdä parhaansa. Ympäristöllä on vaikutusta voimaantumisessa ja voimaantumisen rakentumisessa. (Siitonen 1999, 61.)

Osallisuus kirkon toiminnassa on tärkeää. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kehittämisasiakirjassa sanotaan, että nuorten osallisuus mahdollistetaan nuorisotyön kautta (Kirkkohallitus 2012a, 54). Minulle opinnäytetyöprosessissa osallistaminen oli messun suunnittelukertojen tärkeä toimintamuoto. Kirkolliskokous päätti vuonna 2009, että kirkkolaissa huomioidaan lapsivaikutusten arviointi. Lapsia tulee kuulla, mutta myös saada osallistua kykynsä mukaan asioiden suunnitteluun, valmisteluun ja seurakunnan toimintaan. Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi aloitettiin vuonna 2009 opetusministerin rahoittama Näyn ja kuulun -hanke. Hanke kesti kolme vuotta. (Ranta 2013, 11.)

Villi-lehden (4/2013) artikkelissa Hans Tuominen kertoo lapsivaikutusten arvioinnissa olevan kolme tasoa: lasten ja nuorten äänten kuuleminen, nuorten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen sekä asenneilmapiirin muutos. Nuoret voivat esimerkiksi tulla mukaan toimitilojen tai leiriohjelmien suunnitteluun ja kehittämiseen. Tuomisen mukaan lapsia ja nuoria varten tehdään liikaa valmiiksi. Sen sijaan heiltä pitäisi kysyä, mitä he todella haluavat. (Ranta 2013, 11.)

Alanko esittää väitöskirjassaan osallisuustoiminnan mallin. Mallissa osallisuus rakentuu eri vaiheista. Ensimmäiseksi nuorella tulisi olla mahdollisuus päättää osallistuuko hän toimintaan. Sen jälkeen nuori on oikeutettu saamaan lisää tietoa toiminnasta ja oikeuksistaan. Nuorella tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon, sekä ilmaista omia mielipiteitään. Nuorella on oikeus tehdä itsenäisiä päätöksiä ja saada apua päätöksenteossa. (Alanko 2013, 55–59.)

Alanko tutki väitöskirjassaan miten nuoret ja lapset kokivat osallisuutta osallisuusryhmissä. Osallisuusryhmissä toimiminen on sosiaalista. Niissä toimitaan vuorovaikutuksessa yhdessä ja keskeistä osallisuustoiminnassa on vaikuttaminen. Aikuisen tehtävänä on tukea nuorten osallisuutta. Perustavana lähtökohtana osallisuuden hyväksymiselle on aikuisen asenne nuorten osallisuutta kohtaan. Osallisuustoiminnassa aikuisen on hyväksyttävä tietty epävarmuus tulevasta prosessista. Nuorten kanssa työskentelyssä ilmapiiri vaikuttaa todella paljon. Alankon väitöskirjassa nuoret kokivat kokousten vapaamuotoisuuden ja rennon ilmapiirin vaikuttavan osallistumiseen. Vapaamuotoisuus ja rento ilmapiiri rohkaisevat nuoria ilmaisemaan mielipiteensä. Suurimmat tekijät, jotka tukivat lasten ja nuorten toimintaa osallisuusryhmissä, olivat aikuisen tuki ja kannustus. Ohjaajan kannustuksen myötä mielipiteen ilmaiseminen oli helpompaa ryhmässä etenkin, jos se jännitti. (Alanko 2013, 55–59, 143–172.)

Varhaisnuorisotyön järjestöt toteuttivat vuosina 2006–2007 yhteisen hankkeen *Kuunnelkaa meitä*. Hankkeen tarkoituksena oli edistää hankkeessa mukana olevien järjestöjen toiminnan piiriin kuuluvien lasten ja nuorten osallisuutta. (Nurmi & Rantala 2011, 149.) *Kuunnelkaa meitä* -hankkeesta julkaistiin ohjaajan opas ja siinä osallisuus jaetaan kuuteen ryhmään. Niitä ovat: Ideointiosallisuus, tieto-osallisuus, suunnitteluosallisuus, päätöksenteko-osallisuus, toimintaosallisuus ja arviointiosallisuus. (Piironen 2007, 8–9.)

Ideointiosallisuudessa puhutaan siitä, että lapset ja nuoret eivät välttämättä tiedä mahdollisuuksistaan vaikuttaa. Ideointivaiheessa pitää saada esittää ideoita mahdollisimman vapaasti. Koska nuoret yleensä haluavat tehdä asioita yhdessä, ryhmä voi päättää asioista. Tieto-osallisuudessa on tärkeää jakaa ja saada informaatioita, jotta nuoret pystyvät suunnittelemaan ja osallistumaan päätöksentekoon. Aikuisella on suuri vastuu tiedon jakamisessa. Suunnitteluosallisuuden vaiheessa ideoista olisi hyvä tulla hankkeita ja projekteja, konkreettisesti. Päätöksenteko-osallisuudessa päätöksiä tehdään suunnitelma-osion pohjalta. Kun jotain on päätetty, on hyvä varmistaa että lapset ja nuoret ymmärsivät, mitä päätettiin. Viidennessä vaiheessa eli toimintaosallisuudessa nuorelle voi antaa vastuutehtäviä. Osaamisen jakaminen luo toimintamahdollisuuksia ja monipuolistaa toimintaa ja on nuorelle myös luottamuksen osoitus.

Viimeisessä osallisuuden vaiheessa arvioidaan lasten ja nuorten kanssa tuloksia. On hyvä arvioida ryhmän jäsenten osallistumista hankkeeseen ja sellaisia syitä, jotka saattoivat estää hankkeen tai tavoitteen onnistumisen. (Piiroinen 2007, 8–9.) Näiden osallisuusryhmien ja ohjaajan oppaan avulla saan välineitä toteuttaa osallisuutta opinnäytetyössäni. Uskon, että eri osallisuuden vaiheet auttavat osallisuuden toteuttamista.

5.2 Kohti yhteisöllisempää jumalanpalveluselämää

Fredrik Modéus pohtii teoksessaan *Osallisuuteen kutsutut*, kuinka seurakunnat voisivat kehittää jumalanpalveluselämää yhteisöllisempään suuntaan. Modéus ajattelee, että jumalanpalvelus on seurakuntaelämän keskus ja seurakunta on jumalanpalveluksen subjekti eli tekijä. Modéus ajattelee, että jos jumalanpalvelusta ei enää ole, kirkko lakkaa olemasta. Modéus on ollut Ruotsin kirkossa aktiivinen jumalanpalveluselämän kehittäjä. Hänen mielestään seurakunnan pitäisi olla jumalanpalvelusta viettävä yhteisö, jossa seurakuntalainen voi oikeasti auttaa lahjoillaan tai ihan vaan tulla valmiiseen jumalanpalvelukseen. Ihmiset kuuluvat yhteen jumalanpalvelusta viettävässä seurakunnassa. Yhteisössä ihmisten on tunnettava itsensä tärkeäksi ja tervetulleeksi. Ihmiset tarvitsevat toistensa tukea ja toisia yhteisössä. (Modéus 2014, 38–49, 98–109.)

Modéus on aktiivinen toimija Ruotsissa Lundin yliopistossa jumalanpalveluksen ja seurakuntaelämän kehittämiseksi. Hän toimii kirkkoherrana Helseandin seurakunnassa. Modéus kertoo kirjassaan hyväksi koettuja havaintoja ja käytäntöjä, mitä Ruotsin kirkon jumalanpalveluselämän uudistaminen toi tullessaan. Monissa seurakunnissa perustettiin jumalanpalvelusryhmiä, joissa ihmiset saivat vastuulleen toteuttaa tiettyjä jumalanpalveluksia ja kaikki seurakuntalaiset pääsivät aidosti osallistumaan lahjoillaan jumalanpalveluksen suunnitteluun ja toteutukseen. Seurakuntalaiselle on annettava aidosti mahdollisuus osallistua ja päättää seurakuntaa koskevista asioista. Seurakuntalaisen lahjojen tulisi päästä käyttöön seurakunnassa. Lahjoja voi olla hyvin erilaisia ja toisille lahjojen löytäminen on helpompaa kuin toisille. Lahjoja voi olla esimerkiksi esirukoilijan lahja. Avustustehtävien tulisi olla konkreettisia ja helppoja. On myös hyvä antaa tilaa sellaiselle vapaaehtoistoiminnalle, jota seurakunnassa ei vielä ole. Kokemus siitä, että vapaaehtoisena toimii joku omasta ikäluokasta tai omasta ryhmästä, auttaa samastumaan ja madaltaa kynnystä tulla jumalanpalvelukseen toistekin. Seurakuntaan vapaaehtoistoimijoita olisi hyvä olla eri ikä – ja ihmisryhmistä, jotta jumalanpalvelukseen osallistujia voi kokea samankaltaisuutta. (Modéus 2014, 52, 94–107.)

Työntekijöiltä tämä vaatii paljon. Jos muutostyöhön ryhdytään, työntekijöiden rooli muuttuu. Työntekijät voivat kokea, että heidät syrjäytetään kun samat tehtävät annetaan vapaaehtoisille. Työntekijän ammattitaitoa ei olla kuitenkaan syrjäyttämässä. Työntekijä on enemmän jumalanpalvelusryhmissä ohjaaja ja innoittaja työskentelyssä. Työntekijöistä kertoo paljon se seikka jos he eivät vietä jumalanpalvelusta omassa seurakunnassaan. Työntekijät ovat kuitenkin näkyvä osa seurakuntaa. (Modéus 2014, 63, 116–117.)

5.3 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoimintana pidetään palkatonta, yleishyödyllistä toimintaa, joka on organisoitu jonkin järjestön toimesta. Vapaaehtoistyöntekijä osallistuu vapaaehtoistoimintaan täysin vapaaehtoisesti. Suosituinta vapaaehtoistyö on sosiaali – ja kirkonalalla. Auttaminen arvona on evankelis-luterilaisessa ja sosiaalialan vapaaehtoistoiminnassa korostunut. (Nylund & Yeung 2005, 14–15.) Vapaaehtoistoiminnan kantava voima on motivaatio, joka vaikuttaa vapaaehtoistoiminnan toteutumisen jatkuvuuteen (Yeung 2005, 83).

Vapaaehtoistoimintaan mukaan tulemisen syy on usein tekemisen halu saada uudenlaista sisältöä elämäänsä ja esimerkiksi kuulua johonkin ryhmään. Monelle se on vastapainoa työlle ja vapaaehtoistyö tuo sisältöä elämään. (Harju ym. 2001, 33–37.)

Vapaaehtoistyön tärkeimpinä päämäärinä järjestöissä pidetään osallistumismahdollisuuksien ja omatoimisuuden edistämistä. Vapaaehtoistoimintaan osallistuvan tulee olla vapaaehtoisesti mukana toiminnassa. Hänen tulee saada tukea ja rohkaisua toimintaansa ja saada auttaa tavallisen ihmisen tavoin. Vapaaehtoistoiminnan on oltava tasa-arvoista ja vapaaehtoistyöntekijällä on vastuutehtäviä mutta ei samanlaista kuin työntekijöillä. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen ja Särkelä 2001, 33–37.)

Vapaaehtoinen auttaminen seurakunnan toiminnassa on ollut tärkeää. Vapaaehtoistyöntekijä on henkilö, joka kantaa vastuuta seurakunnan toiminnasta ilman palkkaa. Yleisimmät vapaaehtoistoiminnan muodot seurakunnassa olivat diakoniatyö, lapsi- ja nuorisotyö. Ensimmäinen nousukausi vapaaehtoistyölle ja diakonialle oli tullut Suomeen sisälähetys- ja diakoniaharrastuksen mukana 1800-luvulla. Useat vapaaehtoistoiminnan muodot, esimerkiksi pyhäkoulut saivat tuolloin alkunsa. Naiset ovat olleet aina vapaaehtoistoiminnan uranuurtajia Suomessa. Sosiaalityö sai alkunsa naisten tekemästä auttamisesta. Köyhäinhoito oli keskeinen vapaaehtoisen auttamisen muoto. (Yeung 1999, 8–10.)

Diakoniatyö on annettu kirkolle lakisääteiseksi tehtäväksi 1944. Maallikot tekivät jo silloin vapaaehtoistyötä. Yhteiskunnalliset sosiaali- ja terveyspalvelut alkoivat kehittyä 1960-luvulla, mikä kyseenalaisti seurakuntadiakonian tarpeellisuuden. Kirkko kuitenkin halusi tarjota vaihtoehtoja. Huomattiin, että seurakuntalaisilla voisi olla annettavaa erityisesti virkistystoiminnassa. Sielunhoitotyössä, lapsi-, nuoriso- ja vanhustyössä annettiin tilaa vapaaehtoistoiminnalle. Kuitenkin pidettiin tärkeänä sitä, että viranhaltija toimii vapaaehtoistyön organisoijana. (Yeung 1999, 8–10.)

Suurin vapaaehtoistyöntekijäryhmä seurakunnassa ovat isoset. Isoset ovat rippikoulun käyneitä ryhmänohjaajia, jotka ovat saaneet tehtävänsä koulutuksen seurakunnassa. Seurakunnissa ympäri Suomen järjestetään isoskoulutusta ja se on suuri osa seurakunnan nuorisotyötä. Isoskoulutus on seurakunnista riippuen yksi- tai kaksivuotista. Koulutuksen käyneet nuoret voivat toimia isosina rippileireillä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a.)

Neljän vapaaehtoisuuden ulottuvuuksien, niin sanotun timanttimallin avulla on tutkittu vapaaehtoisuuden motivaatioita. Haastateltavat vapaaehtoiset kertoivat, että he voivat toteuttaa itseään, vapaaehtoistyö on palkitsevaa, siitä on hyötyä, siitä saa iloa, mielenrauhaa, rohkeuden tunteen ja tyytyväisyyttä elämään. Vapaaehtoistyö tuo sisältöä arkeen ja se auttaa jaksamaan. Vapaaehtoistoiminta antaa energisyyttä ja vireyttä. Vapaaehtoistoiminnalla voi auttaa. Sosiaaliset kontaktit ja vuorovaikutus vapaaehtoistyössä on tärkeitä. Nuoret lähtevät vapaaehtoistoimintaan usein ystävien vaikutuksesta. Toiminallisuus on osa vapaaehtoistyön viehätystä. Yhdessä tekeminen, sosiaalisuus ja me-henki on nuorille tärkeitä syitä lähteä vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoiminnassa hengellinen ja henkinen kasvu mahdollistuu. Kristilliset arvot ovat monille tärkeitä. Kirkon vapaaehtoistoiminnassa on mahdollisuus hengellisenä välikappaleena ja palvella lahjojen avulla. Jumala voi käyttää vapaaehtoisia. (Yeung 2005, 109–117, 173.)

World Values Survey 2000 Suomen aineistossa – tutkimuksessa tutkittiin nuorten vapaaehtoistoimintaa. Tutkimuksen perusteella nuorista noin kolmannes oli tehnyt vapaaehtoistyötä. Moni kertoi, että voisi tulla vapaaehtoistoimintaan mukaan, jos siihen kutsutaan. Kaikilla nuorilla ei ollut tietoa vapaaehtoistoiminnan laajasta kentästä. Nuorista aikuisista 14,3 prosenttia toimii kirkon vapaaehtoisina. Tutkimuksen mukaan kirkon vapaaehtoistoiminta kiinnostaa eniten kuitenkin yli 50-vuotiaita. Lapsi- ja nuorisotyö oli suosituinta vapaaehtoistoimintaa. Uskon merkitys ja rukoiluaktiivisuus oli tärkeämpää niille nuorille aikuisille, jotka ovat mukana kirkon vapaaehtoisatoiminnassa. (Grönlund & Yeung 2005, 169–187; World Values Survey 2000: Suomen aineisto, 13–28, 79.)

Nuorille tärkeitä vapaaehtoistoiminnassa on ystävät, sosiaalisuus ja etenkin kirkon vapaaehtoistyössä toimiville auttaminen, usko ja kristilliset arvot. Vastuullisuus työssä merkitsi enemmän niille nuorille aikuisille, jotka olivat mukana vapaaehtoistoiminnassa kuin ei-vapaaehtoisille. (Grönlund & Yeung 2005, 169–187; World Values Survey 2000: Suomen aineisto, 13–28.)

6 MESSUN SUUNNITTELUN JA TOTEUTUKSEN ETENEMINEN

6.1 Messun suunnitleminen

Esivalmistelutyö

Opinnäytetyöni ideointivaihe lähti liikkeelle elokuussa 2013. Halusin tehdä jotain toiminnallista opinnäytetyökseni ja kirkollisesta aiheesta. Kauhajoen seurakunta oli luonteva vaihtoehto yhteistyökumppaniksi. Itselläni oli idea jumalanpalveluksesta. Keskustelin papin kanssa ja sovimme alustavasti, että tulen tekemään työharjoittelun keväällä 2014 Kauhajoen seurakuntaan ja voisin silloin toteuttaa jumalanpalveluksen. Esittelin ideaperin opinnäytetyöseminaarissa elokuussa ja näin idea lähti muuttumaan käytännöksi.

Opinnäytetyön aktiivinen tiedonkeruu- ja suunnitteluvaihe lähti tammikuussa liikkeelle. Etsin teoretietoa, taustatietoa ja ryhdyin kirjoittamaan opinnäytesuunnitelmaa. Aloin suunnitella työskentelyä ja otin yhteyttä Kauhajoen seurakuntaan ja sovimme tärkeistä päivämääristä, kuten messun ajankohdan ja mitkä ovat työharjoitteluni päivämäärät. Työharjoitteluni ohjaaja pyysi sähköpostitse lupaa kirkkoherralta opinnäytetyöhön. Lupa tuli kirkkoherralta tammikuun lopussa.

Mainostin seurakunnan nuorille opinnäytetyötäni. Laitoin ilmoituksia ja mainoksia Facebookiin *Setälän nuoret* – ryhmään opinnäytetyöstäni, soitin Skype-puhelun papille isoskoulutuspäivään tammikuun lopussa sekä menin nuorteniltaan Kauhajoelle nuorisotalo Setälään helmikuussa mainostamaan ja rekrytoimaan nuoria. Nuortenillassa sai kirjoittaa nimensä listaan, jos oli kiinnostunut osallistumaan messun suunnitteluun. Nuoria ilmoitautui mukaan 11. Annoin ilmoittautuneille nuorille lupalaput kotiin täytettäväksi ja esittelyn opinnäytetyöstäni.

Messun ajankohta sovittiin huhtikuun kuudenteen päivään ja otin yhteyttä messusta vastaaviin työntekijöihin puhelimitse helmikuussa. Kerroin heille opinnäytetyöstäni ja tulevasta suunnitelmista. Seurakunnassa pohdittiin messun alkamisaikaa ja yksi seurakunnan työntekijöistä ehdotti, että tämä voisi olla kevään viimeinen ILME-messu. Minulle tämä

sopi mainiosti. Nuorten kannalta en olisi pitänyt siitä, että messu olisi ollut kello 10, koska viikonloppuna ei jaksa herätä liian aikaisin. ILME-messu toisi myös lisää vapauksia messun toteutukseen.

Työstin opinnäytesuunnitelmani valmiiksi helmikuun alussa. Suunnittelin ja viimeistelin kyselylomakkeita, jotka testautin työharjoittelupaikassa työtovereilla ja sain konkreettisia apuja kyselylomakkeisiin. Palautetta keräsin nuorilta, työntekijöiltä sekä jumalanpalveluksen viettäviltä seurakuntalaisilta.

Maaliskuun alussa tapasin työntekijät palaverissa seurakuntakeskuksessa. Kerroin heille lisää opinnäytetyöni tarkoituksista ja tavoitteista, pohdimme alustavasti kyseisen messun aiheita sekä kysyin heidän aikataulujaan tulevia kokoontumisia varten. Sovin ensimmäisen suunnittelukerran seuraavalle viikolle. Viikolla 11 oli ensimmäinen nuorten ja työntekijöiden yhteinen suunnittelukerta.

Käytin informointikanavana Facebookia ja tekstiviestejä ryhmäläisten välillä. Sen lisäksi loin oman Facebook-tapahtuman niille, jotka olivat suunnittelukerroissa mukana ja ilmoitin myös siellä tärkeistä ajankohdista. Työntekijöihin pidin yhteyttä seurakunnan kalenteriohjelma Katrinan välityksellä sekä informoin heitä, jos tapasimme seurakunnassa. Pyysin seurakunnan tiedottajaa mainitsemaan ILME-messusta Kauhajoki-lehdessä, ja se mainittiin seurakunnan ilmoitusosiossa.

Ensimmäinen suunnittelukerta

Ensimmäisessä suunnittelukerrassa ideoimme yhteistä messua, tutustuimme, söimme iltapalaa ja jaoin vastuutehtäviä. Aloitimme kerran rennolla jutustelulla ja iltapalan syömisellä. Aluksi oli nimikierrros ja pieni tutustumisleikki. Nimikierrroksen ja tutustumisleikin tarkoituksena oli tutustua ja ryhmäytyä. Sitten rukoilimme alkurukouksen, jotta

Jumala on läsnä yhteisessä kokoontumisessamme. Sitten nuoret täyttivät esitietolomakkeet, jotka olin tulostanut valmiiksi. Keskustelimme, minkälainen olisi unelmamessu, josta sinä et haluaisi jäädä pois. Tehtävänanto oli, että nuoret ja työntekijät saivat kirjoittaa muutamalla sanalla, mitä ajatuksesta nousi mieleen.

Unelmamessusta tuli paljon sanoja ja asioita: messussa olisi oma bändi, paljon musiikkia, ei kaavoihin kangistunut. Lisäksi sanat pyhä, iloinen, valoisa, rento, yhdessä tekeminen, esirukous, Herramme Jeesuksen Kristuksen ruumis ja veri ehtoollisessa kuvasivat nuorten ja työntekijöiden kuvia unelmamessusta. Lisäksi messu ei olisi show, Raamatun tekstejä myös selitetään, messussa olisi rukouslaatikot, tervetuloitovottajat ja lastenvahdit. Unelmamessussa olisi kiva olla tuttujen kanssa, siihen sisältyy nuorten veisukirjan lauluja. Viimeisimpänä fläpillä luki, että nuorten oma toteutus olisi sellainen, jota kaikki haluavat tulla kuuntelemaan. Tämän jälkeen purimme tehtävän keskustelemalla. Yhden nuoren rohkea palaute jumalanpalveluksista jäi minun ja papin mieleen.

Tuntuu, että kaikki jumukset on suunniteltu mummoille ja siellä on se samat jutut. (Timanttiripsi 2014)

Kävimme lyhyesti messumme evankeliumitekstin läpi, joka oli Luukkaan evankeliumista luvusta 13 jakeet 31–35 ja kerroimme papin kanssa sen sunnuntain messun aiheen Kirkkokäsikirjasta. Messu ajoittui viidenteen paaston ajan sunnuntaihin, joka oli kärsimyksen sunnuntai. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b.)

Kyselin nuorilta paljon kysymyksiä tässä kokoontumisessa ja olin keskustelun ylläpitäjä. Kerroimme papin kanssa lyhyesti messun tarkoituksesta. Nuoret täyttivät esitietokyselyn, jossa kysyin minkälaisiin jumalanpalveluksiin nuoret osallistuvat, ovatko nuoret olleet aikaisemmin suunnittelemassa jumalanpalveluksia, mitä jumalanpalvelus merkitsee nuorille ja mitä he odottavat jumalanpalvelukselta. Jaoimme alustavasti messun vastuutehtävät. Seuraava kokoontumisen ajankohta sovittiin. Paikalla ensimmäisessä suunnittelukerrossa oli 11.

Toinen suunnittelukerta

Seuraava yhteinen kokoontuminen oli 27.3. Paikalla nuoria oli kahdeksan ja nyt myös kaikki työntekijät pääsivät paikalle. Toisella suunnittelukerralla oli tarkoituksena päättää laulut ja sopia messubändin harjoituskerrat. Söimme välipalaa aloitimme rukouksella. Otin kokoontumiseen Nuoren seurakunnan veisukirjoja mukaan, jotta niitä voisi selailla ja päättää laulut. Nuorille oli itsestään selvää valita nuorten lauluja Nuoren seurakunnan veisukirjasta, joka on nuorille tutuin laulukirja. Olin etukäteen pyytänyt pappia kirjamaan toisen suunnittelukerran asiat ylös, jotta itse voisin keskittyä paremmin havainnoimaan suunnittelukertaa.

Tässä suunnittelukerran tuotoksena saimme messun kaavan valmiiksi. Keskustelimme tulevan sunnuntain evankeliumitekstistä ja saarnan toteutuksesta. Luimme tekstin läpi. Yksi nuori ehdotti, että hän saisi saarnata. Pappi ja nuori sopivat yhteisen saarnatapaamisen ja sen miten he toteuttaisivat saarnan. Kertasimme vielä kaikkien tehtävät jumalanpalveluksessa. Tässä tapaamisessa nuoret saivat olla enemmän äänessä ja he ehdottivat konkreettisia toteutusasioita. Kun laulut ja seuraavat kokoontumisajankohdat saatiin päätettyä, nuoret täyttivät väliaikakyselyn. Välikyselyssä kysyin, miltä suunnittelu on tuntunut, mikä on nuoren tehtävä messussa, miten nuori on saanut vaikuttaa messun suunnitteluun ja mitä kehitettävää suunnittelukerroissa on.

Toisessa suunnittelukerrassa sain enemmän keskittyä seuraamiseen ja havainnointiin. Olin enemmän hiljaa, mutta huomasin, että minun olisi pitänyt palauttaa keskustelu oikeille raiteilleen. Tämän suunnittelukerran tavoitteet olivat selkeät ja ne onnistuivat.

Viikko ennen messua kului monenlaisten käytännön asioiden hoitamisessa. Lähetin sähköpostitse sekä Katrina-kalenteriohjelmalla kaavat työntekijöille, keskustelin keittiön työntekijöiden kanssa ja sovin leipomisajankohdan seurakuntakeskuksen keittiöön, hoidin vapaaehtoisen kahvinkeittäjän sunnuntaiksi ja pyysin lastenvahdit messuun, koska kukaan toteuttajaryhmästä ei pystynyt olemaan lastenvahtina päällekkäisyyksien vuoksi.

Bändiharjoitukset

Bändin kokoonpanoon kuuluivat seuraavat instrumentit: piano, laulu, sähkörummut, kitara ja sello. Bändiharjoituksia oli kolme.

Mainosten tekeminen ja piirtäminen

Olin sopinut kahden nuoren kanssa tapaamisen nuorisotalo Setälään messua edeltävällä viikolla. Nuori tuli näyttämään, minkälaisen mainoksen hän oli tehnyt ja viimeistelimme yhdessä mainoksen ulkoasua. Tulostimme mainokset ja vein mainoksia kirkon oveen ja seurakunnan tiloihin.

Toinen nuori tuli torstaina kertomaan ja näyttämään ideaansa piirroksista ja hahmotelmista, joita hänellä oli luonnoslehtiössä. Annoin hänelle materiaalit ja hän aloitti piirtämisen. Nuori luki jumalanpalveluksen evankeliumitekstin ja sen pohjalta hän piirsi piirrokset messuun. Nuori toi valmiit piirrokset sunnuntaina messuun ja asetteli ne kirkkotilaan. Nuori oli sisäistänyt paaston ajan ja evankeliumitekstin sanoman. Piirrokset ja mainokset löytyvät liitteenä työn lopusta liitteistä 6 ja 7.

Leipominen

Pari päivää ennen messua leivoimme seurakuntakeskuksen keittiössä kahden nuoren kanssa mokkapaloja ja ehtoollisleivän. Olin etsinyt ehtoollisleivän reseptin valmiiksi Jumalanpalveluksen oppaasta Palvelkaa Herraa iloiten. Keittiössä oli työntekijöitä samaan aikaan paikalla. Saimme heiltä apuja ja vinkkejä, mitä astioita kannattaa käyttää ja miten toimia, kun leivomme suuren määrän leivonnaisia.

Aloitimme rukouksella. Leipominen sujui nopeasti alkukankeuden jälkeen. Jaoimme hyvin leivontatehtävät kolmen kesken. Leivoimme viisi pellillistä mokkapaloja ja yhden ehtoollisleivän.

Nuoret antoivat minulle palautetta, että he eivät pitäneet keittiössä leipomisesta, koska siellä oli muita paikalla. He olisivat mieluummin leiponeet Setälässä, joka oli heille tutumpi ympäristö. Mokkapalat ja ehtoollisleipä jätettiin pariaksi yöksi seurakuntakeskuksen keittiön kylmiöön ja ehtoollisella avustava työntekijä paloitteli ne ennen messun alkua. Suntio toi leipomukset kirkkoon sunnuntaina kenraaliharjoitusten aikana. Liitteen 8 kuvassa näkyy ehtoollisleipää, jota jäi messusta yli.

Kenraaliharjoitus

Olin sopinut nuorten ja työntekijöiden kanssa yhteisen kenraaliharjoituksen pääkirkkoon. Kenraaliharjoituksissa harjoittelimme bändin kanssa, laitoimme kirkkosalin kuntoon ja kertasin nuorten tehtävät. Nuori, joka oli piirtänyt jumalanpalvelukseen, laittoi työnsä esille kirkon seiniin. Varmistin vielä kahvikeittäjän saapumisen seurakuntakeskuksen keittiöön ennen messun alkua. Rukoilimme Sakaristorukouksen messun toteuttajien kanssa minun johdollani. Hiljennyimme ja pyysimme Jumalaa siunausta tehtävillemme ja messuun tulijoille.

6.2 Messun toteuttaminen

Messu alkoi klo 15. Tervehtijät jäivät ovelle toivottamaan ihmisiä tervetulleiksi. Bändi meni valmiiksi omalle paikalleen ja minä myös. Messussa otti valokuvia toinen seurakunnan nuorisotyön työharjoittelija. ILME-messussa käytettiin Kauhajoen seurakunnan tapaan riisuttua messun kaavaa.

Kuten jumalanpalveluksen johdantovaiheessa kerrottiin, johdannon tarkoituksena on johdattaa päivän aiheeseen (Sariola 2001, 62–67). Messu alkoi ja juontajana toimiva nuori aloitti. Minä sanoin muutaman sanan myös alkujuonnossa. Kerroin muun muassa tästä opinnäytetyöprojektista jumalanpalveluksessa olijoille ja kiitin toteuttajia. Juonnon olin tehnyt valmiiksi minua ja nuorta varten. Messun kulkua pystyi seuraamaan Power Point – esityksestä, joka heijastettiin kirkon etuseinälle. Nuori oli tehnyt Power Pointit graafista suunnittelua käyttäen ja kuvat tarkasti miettien.

Lauloimme alkulauluna Pekka Simojoen *Elämä on nyt* – laulun. Tämän jälkeen liturgilla sanoi johdantosanat. Liturgi johdatti yhteiseen synnintunnustuslauluun, joka oli Harri Heleniuksen *Taisteluni*. Synnintunnustuslaulun jälkeen liturgi lausui synninpäästön. Seuraavaksi oli päivän rukous, jonka luki liturgi. Päivän rukouksen jälkeen lauloimme ja säestimme *päivän virren 274*, jonka lauloimme virren sävelen 78 mukaan. Päivän virsi oli valittu kirkkokäsikirjan ehdotuksista. Kanttori säesti virret pianolla, koska pianistille virret olivat vaikeampia.

Päivän evankeliumi luettiin, mikä oli Luukkaan evankeliumin 13 luvusta. Evankeliumin luki ryhmämme nuori. Tämän jälkeen oli liturgin ja nuoren yhteissaarna. Yhteissaarna oli toteutettu niin, että liturgi aloitti. Hän puhui aiheesta ja kertoi vähän saarnan aluksi tämän messun suunnittelusta. Liturgi oli antanut nuorelle pohdittavaksi kysymyksiä, joista hän muodosti oman puheen miettien kärsimystä hänen näkökulmastaan. Se meni loistavasti! Liturgi lopetti saarnan vielä muutamaan ajatukseen ja johdatti seurakunnan uskontunnustukseen. Yhteisen uskontunnustuksen jälkeen lauloimme kolehtilauluna Jaakko Löytyn *Lahjalaulun*, joka soitettiin kahteen kertaan. Saarnaamassa ollut nuori auttoi kolehdin kannossa suntiota. Sen oli vuorossa ehtoollisrukous.

Minä menin sakastiin vaihtamaan alban, jotta voisin valmistautua ehtoollisen jakoon. Sitten rukoilimme seurakuntana yhteisen Isä meidän – rukouksen, jonka jälkeen nousimme kunnioittaen laulamaan Jumalan Karitsan (Agnus Dei). Kanttori säesti pianolla sen, koska nuorista se tuntui hyvältä.

Oli ehtoollisen aika. Olin jakamassa ehtoollista ja silloin en voinut olla bändissä säestämässä lauluja. Ehtoollisen aikana Bändi säesti ehtoollislauluja. Ehtoollislaulut olivat Jarkko Maukosen *Tässä pöydässä*, Tom Holménin *Sydämemme laulaa*, Pekka Simojoen

Riihikirkkohymni ja lopuksi oli Dietrich Bonhoefferin sanoittama ja Erkki Melartinin säveltämä virsi numero 600 *Hyvyyden voiman*. Tätä virttä säesti kanttori ja silloin nuoret pääsivät viettämään ehtoollista. Ehtoollisen aikana sai käydä kirjoittamassa esirukouksia sivualttareilla. Esirukouksia tuli jonkun verran. Ehtoollisen päätyttyä oli vuorossa ehtoollisen päätössanat.

Menin sakastiin ottamaan alban pois päältä ja menin bändin kanssa istumaan, koska seuraavaksi oli Twila Pariksen Ylistyslaulu Laulamme herralle Kiitosta (alkuperäinen He is exalted) Esirukouksen luki avustava pappi. Suunnitelmissa olisi ollut, että nuori olisi ollut mukana lukemassa esirukousta, mutta sairastumisen vuoksi hän ei päässyt messuun. Esirukouksessa mainitaan seurakuntaan kastetut ja kuolleet. Kuolleidenkiitosmusiikkina soitin yksin sellolla Taneli Kuusiston *Suomalaisen rukouksen* ensimmäisen säkeistön. Sitten oli Herran siunaus. Herran siunauksen jälkeen oli nuorten oma rap-versio Matti Aspvikin laulusta *Syvä joki*, joka on Kauhajoen seurakunnassa pari vuotta ollut hyvin usein rippikoululaisten konfirmaatiolaulu. Onnistuneen Syvä joki-rapin jälkeen juontaja kiitti ja lausui loppusanat ja toivotti messun viettäjät tervetulleeksi kirkkokahveille. Kirkkokahvit ovat kirkon eteisessä. Rukouspalvelua oli myös mahdollisuus saada. Kirkon kellot soivat messun päätöksen merkiksi.

Kirkkokahvit alkoivat heti kun messu oli ohi, osa nuorista halasi toisiaan messun päätty-misen merkiksi ja onnittelivat toisiaan. Itse kiiruhdin eteisosaan, johon sai jättää palautteet. Eteiseen tarvittiin kahvin kaatajia ja avustajia. Olin aluksi avustamassa kahvinkaa-dossa hetken nuorten kanssa. Sitten nuoret, joilla oli vastuunaan olla jakamassa kahvia, jäivät kahvin kaatoon. Lisäksi kyselin muutamalta messuvieraalta mielipiteitä messusta. Moni jäi kirkkokahveille juttelemaan tuttujen kanssa eikä ihmisillä tuntunut olevan kiire lähteä.

Opinnäyteprosessiin 11 ilmoittautuneista nuoresta kahdeksan osallistui messuun. Messuun osallistui 104 henkilöä. Heistä 37 antoi kirjallista palautetta messusta ja kolme suullista palautetta messun jälkeen.

7 OPINNÄYTETYÖN METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT

7.1 Osallistuva havainnointi

Osallistuva havainnointi on tutkimus- ja havainnointimenetelmä, jossa tutkija on itse fyysisesti läsnä tutkimusvaiheessa. Osallistuvassa havainnoinnissa on eri asteita sen mukaan, kuinka aktiivinen tutkija itse on työssä. Havainnoinnin asteet ovat havainnointi ilman osallistumista, osallistuva havainnointi, toimintatutkimus eli osallistava havainnointi ja piilohavainnointi. Osallistuvassa havainnointimenetelmässä tutkijan rooli voi olla monenlainen. Tutkija voi osallistua luonnollisiin kenttätilanteisiin mutta voi myös tarkkailla sivusta. Nämä roolit voivat vaihdella ja toistua. (Eskola & Suoranta 2008, 99–100; Kananen 2014, 82–83; Sarajärvi & Tuomi 2009, 82.)

Yleensä tutkija itse osallistuu toimintaan. Osallistuvassa havainnoinnissa vuorovaikutus tapahtuu tutkittavien ehdoilla. Osallistuvan havainnoinnin hyvänä puolena on se, että tutkija pääsee sisälle tutkittavaan ilmiöön ja toimintaan. Ongelmallisena osallistuvaa havainnointia on pidetty siitä syystä, kun kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tuottamaan objektiivista tietoa ja minimoida tutkijan vaikuttaminen tutkimustuloksiin. Tutkija vaikuttaa aina jollain tavalla ja tutkijan on lähes mahdotonta pysyä objektiivisena. Tutkijalle voi muodostua ryhmässä tietty rooli, joka voi johtua esimerkiksi hänen koulutustaustaan. Etnografisessa tutkimuksessa käytetään useita havainnollistamisen muotoja ja siinä on vaarana, että tieto vääristyy ja se voi heikentää objektiivisuutta. (Eskola & Suoranta 2008,100; Kananen 2014, 82–83; Sarajärvi & Tuomi 2009, 82.)

Havainnointi on todella hyvä menetelmä vuorovaikutuksen tutkimiseen. Havaintoja voi kirjoittaa ylös päiväkirjaan, ottaa kuvia tai videoita ja tieto saadaan heti. Osallistuva havainnoinnin ongelmana voi olla se, että havainnoija on kuin yksi ryhmän jäsenistä. Täydellisen osallistumisen asteessa havainnoijasta tulee yksi ryhmän jäsenistä. Tutkijalle voi käytännössä tulla ristiriita siitä, että pitäisi käyttäytyä luonnollisesti mutta samalla olisi kerättävä tietoa opinnäytetyötä varten. Havainnoinnin etuna aineistonkeruussa on se, että saadaan välitöntä tietoa siitä, miten ihminen toimii ja käyttäytyy. Tutkija tarkkailee miten

tutkittavat käyttäytyvät. Se on oiva menetelmä esimerkiksi vuorovaikutuksen tutkimisessä. (Hirsjärvi ym. 2004, 202–206; Metsämuuronen 2006, 117.)

Fenomenologinen analyysi on yleisnimitys erityyppisille fenomenologian tieteen perustuville tutkimusorientaatiotyypeille. Tutkija voi analysoida omia havaintoja tai tutkittavien kokemuksia. Tutkija tekee välittömiä havaintoja tutkimuskohteesta ja kirjaa niitä ylös päiväkirjaan. (Jyväskylän yliopisto i.a..)

7.2 Haastattelu

Haastattelu on yksinkertainen tapa selvittää, mitä ihminen ajattelee ja miksi ihminen toimii. Haastattelu on yksinkertaistettuna tilanne, jossa haastattelija kysyy haastateltavalta kysymyksiä. Useimmiten haastattelussa haastatellaan yhtä henkilöä tai haastattelussa haastatellaan ryhmää. Haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa haastateltavat ja haastattelija vaikuttavat toisiinsa. Haastattelussa on tutkijalle monia etuja. Tutkija voi itse päättää, missä järjestyksessä esittää kysymykset ja samalla voi havainnoida miten haastateltava sanoo ja ilmaisee asian. Kysymyksiä voi täsmentää ja korjata, jos tulee väärinkäsityksiä. Haastattelijan on hyvä sopia haastattelu-aika ja paikka etukäteen ja antaa mahdollisimman paljon informaatiota haastateltaville. Haastattelussa vastaamattomuus ei ole ongelma. Pikemmin haastattelu on tutkijalle hankalampaa ja kalliimpaa järjestää. (Eskola & Suoranta 2008,85; Sarajärvi & Tuomi 2009, 72–74.)

Ryhmähaastattelu on haastattelutilanne, jossa on paikalla monta haastateltavaa. Ryhmähaastattelua voi käyttää yksilöhaastattelun sijasta. Ryhmähaastattelu on hyvä valinta silloin, jos haastateltava jännittää yksilöhaastattelua. Ryhmästä saa tukea ja turvaa ja haastateltavat voivat yhdessä muistella tapahtumia. Haastateltavia voi yhdistää joku tekijä, esimerkiksi harrastus. Ryhmän kontrolloiva vaikutus saa vastaajat vastaamaan helpommin kysymyksiin. Asioiden unohtuminen ja väärin ymmärtäminen on vähäisempää, koska ryhmäläiset täydentävät toistensa vastauksia. Ryhmähaastattelu on tehokas menetelmä aineistonkeruuseen. Ryhmähaastattelussa on tavoitteena luoda avoin ja rento ilmapää. Jos mahdollista, haastateltavien olisi oltava yhtenäinen ryhmä, jotta he ymmärtävät

olennaiset käsitteet. Ongelmana ryhmässä voi olla ryhmää dominoivat henkilöt. Haastattelijan on tehtävä keskustelun aloitus mutta oltava mahdollisimman paljon hiljaa. (Eskola & Suoranta 2008, 94–97)

Ryhmähaastattelutilanne ei ole strukturoitu vaan tavoitteena on luoda mahdollisimman vapaa keskustelu. Aika harvoin ryhmähaastattelutilanteessa on suoranaista vuoropuhelua. Ryhmähaastatteluajan ja paikan sopiminen useamman ihmisen kanssa on hankalaa. Siksi olisi hyvä valita haastateltaville mukava paikka. Haastattelutilanteen tallentamiseen liittyy ongelmia. Haastateltavilta tulee olla lupa keskustelujen nauhoittamiseen tai videoimiseen sekä nauhoittamisessa käytettävä tekniikka tulisi olla kohdallaan. Nauhoittaminen saattaa aiheuttaa haastateltavissa ylimääräistä jännitystä. (Eskola & Suoranta 2008, 97–98.)

7.3 Kyselylomake

Kyselylomakkeiden tarkoituksena on kerätä tietoja tosiasioista, käyttäytymisestä, arvoista, asenteista ja mielipiteistä. Lisäksi lomakkeissa voidaan pyytää arviointeja ja perusteluita toiminnoille. Kyselytutkimuksen etuina pidetään yleisesti sitä, että sillä saadaan laaja tutkimusaineisto ja siinä voidaan kysyä monta asiaa ja se on tutkijalle edullista. Lisäksi kyselylomakkeet ovat hyvin yleinen ja käytetty aineistonkeruumuoto. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 184–193; Valli 2010, 236.)

Kyselylomakehaastattelut kuuluvat haastattelujen luokkaan. Haastattelutyyppejä on monenlaisia: strukturoitu (lomake)haastattelu, jossa kysymysten järjesty ja muoto ovat kaikille vastaajille samanlaiset. Vastausvaihtoehdot ovat strukturoidussa haastattelussa valmiita. Puolistrukturoitu lomakehaastattelu on muutoin sama kuin strukturoitu, mutta tässä vastaajat saavat vastata omin sanoin. Teemahaastattelussa keskustellaan etukäteen määrätystä teemasta tai aihepiiristä. Haastattelijalla pitää huolen, että kaikki teemat tulevat käytyä haastattelussa läpi. Avoin haastattelu on lähellä tavallista keskustelua. Siinä käydään keskustelun omaisesti läpi annetut teemat. Syvähaastattelusta puhutaan silloin, kun avoimia haastatteluja tehdään haastateltavalle monta kertaa. Tällöin käsiteltävän aiheen tulee

olla melko suppea, mutta aiheeseen pystyy pureutumaan syvällisemmin. (Eskola & Suoranta 2008, 86–87.)

Kyselytutkimuksiin liittyy myös heikkouksia. Esimerkiksi väärinymmärryksiä voi sattua herkästi. On vaikeaa tietää, miten vastaajat suhtautuvat kysymykseen ja ovatko annetut vaihtoehdot vastaajille edullisia. Tutkija ei voi tehdä enää tarkentavia kysymyksiä tai havaintoja enää jälkikäteen. Lisäksi kyselytutkimuksissa kysymyksiin vastaamatta jättämisen riski on suurempaa. (Hirsjärvi ym. 2004, 184–193; Valli 2010, 236.)

Kyselylomakkeita kannattaa aina testauttaa etukäteen. Helpoimmalla pääsee jos tutkija käyttää jo valmista testattua lomaketta. Lomakkeen kannattaa olla mahdollisimman yksinkertainen ja vastausvaihtoehdoista olisi hyvä löytyä vastaajille aina sopiva vastausvaihtoehto. Lisäksi lomakkeissa vastaajien olisi hyvä pystyä ilmaisemaan mielipiteensä. Kysymysten aseteluun on hyvä kiinnittää huomiota. Kysymykset ovat avoimia, asteikkoja tai monivalintakysymyksiä. Kysymysten laidinnassa selvyys, lyhyys ja tarkat kysymykset ovat tärkeitä, jotta vastaaja ymmärtää kysymyksen ja hänen olisi helppo vastata siihen. Kysymysten sanavalinnoilla ja järjestyksellä on väliä. (Hirsjärvi ym. 2004, 190–192; Valli 2010, 236.)

Järjestin nuorille kolme palautekyselyä ja työntekijöille loppukyselyn. Arvioin suunnittelukertojen onnistumista, toteutusvaihetta ja messua palautteiden avulla. Kyselylomakkeissa kysyin vastaajien sukupuolta ja pyysin vastaajien keksimään itselle koodinimen, jotta voin saada selville yksittäisen nuoren mielipiteitä ja palautetta prosessin aikana. Ennen kyselyitä testautin niitä nuorisotyöntekijöillä ja sain niistä rakentavaa palautetta.

7.4 Aineiston analyysi

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin voi jakaa kolmeen vaiheeseen: pelkistämiseen, ryhmittelyyn ja teoreettisten käsitteiden luomiseen. Pelkistämisessä otetaan haastatteluaineistosta epäolennaiset ilmaukset ja seikat pois. Aineistoa voidaan tiivistää ja muuttaa se

selkokielelle. Aineistoa voidaan pelkistää litteroimalla. Aineiston ryhmittelyssä pureudutaan alkuperäiseen aineistoon ja etsitään samanlaisuuksia ja eroavaisuuksia. Luokittelussa aineisto tiivistyy ja siitä muodostuu yleisempiä käsitteitä. Aineiston pelkistämisessä tekstiä voi jakaa teemoihin ja etsiä siitä olennaisia asioita. Teemat liittyvät sisältöön eivätkä yksityiskohtiin. Eri teemoista voidaan tehdä esimerkiksi käsitekarttoja tai teemakortisto. Käsitekartat voidaan yhdistää vertailemalla niiden merkityksiä toisiinsa. Teemakortistoon aineisto pilkotaan mahdollisia jatkotutkimusaiheita varten ja se on apuväline analysoitavien aineistojen käsittelyssä. (Eskola & Suoranta 2008, 152; Moilanen & Rähä 2010, 55–56; Sarajärvi ym. 2009, 109–111.)

Eskola ja Suoranta (2008, 174–200) mainitsevat aineiston perinteisiksi analyysitavoiksi teemoittelun ja tyypittelyn. Sisällön erittely, keskustelu- ja diskurssianalyysissa analysoidaan ja pureudutaan tekstiin tarkasti. Aineiston ryhmittelyn jälkeen on aineiston abstrahointi, jossa erotetaan aineistosta olennainen tieto ja tiedosta muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Moilanen & Rähä 2010, 55–56; Sarajärvi ym. 2009, 109–111.) Sisällönanalyysia voidaan luokittelun jälkeen kvantifioida eli laskea kuinka moni haastateltavista sanoi saman asian. Kun aineisto on analysoitu, alkaa työn arviointivaihe. Aineiston analyysivaihetta ja tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan, pohditaan tehtyjä ratkaisuja ja perustellaan valitut metodit. Tuloksista tehdään johtopäätöksiä. (Eskola & Suoranta 2008, 208–210; Sarajärvi ym. 2009, 120.)

7.5 Päiväkirjahavainnot

Alussa

Ensimmäisessä kokoontumisessa sovittiin lisää asioita mitä nuoret haluavat jumalanpalveluksessa. Pari nuorta haluaa leipoa, jotkut haluaa tervehtiä, jotkut haluaa tehdä mainoksia, joku haluaa soittaa ja tehdä diaesityksen, haluttaisiin esirukousboxeja, joihin saa kirjoittaa jumalanpalveluksessa esirukouksia, jotkut nuoret innostuivat musikaali-ideasta ja jotkut ehkä saarnanäytelmästä ja joku halusi kantaa kolehtia. Esim. ehtoollinen jäi ilman

avustajaa ja nuoret eivät saa jakaa luultavasti ehtoollista. Juontajaa emme saaneet sovituksi. Jäin pohtimaan sitä, onko kysyvä dialogi kaikille nuorille sopiva tapa vaikuttaa päätöksentekoon. Hiljaiset nuoret saattavat jäädä huomiotta tällä vaikutusmenetelmällä. Onko oikein, että suunnittelen kerrat etukäteen? Onko messun suunnittelu silti liian työntekijäpainotteista? (Kaarto 2014)

Messu lähestyy

Minulle jäi tästä kokoontumisesta hyvä fiilis! Suunnittelukerta olisi kuitenkin saanut olla tiiviimpi ja lyhempi. Ne, jotka olivat rohkeita puhumaan ja ilmaisivat rohkeasti mielipiteensä, saivat äänensä kuuluviin. Yritin lisäksi kysellä myös niiltä nuorilta, jotka olivat hiljaisempia, mutta ryhmässä mielipiteen ilmaiseminen ei välttämättä anna oikeutta hiljaisille. Mietin myös sitä, saivatko hiljaisemmat nuoret vaikuttaa ryhmässä tarpeeksi. (Kaarto 2014)

Kerran tavoitteena oli lyödä asioita lukkoon, sopia lisää bändin harjoitusaikoja ja muita vastuita ja aikoja, pohtia saarna ja esirukousta. Tässä kokoontumisessa minä olin enemmän hiljaa, jotta nuorten ääni pääsisi enemmän näkyviin. Nuoret valitsivat lauluja. Kaikki laulut saatiin päätettyä ja me lauleskeltiin niitä kaikkia. Syvä joki-rap oli mahtava! (Kaarto 2014)

Tunnelmia messun jälkeen

Messuväkeä oli hiukan vähemmän kun yleensä ILME-messussa. Lapsia oli paljon ja meillä oli ylimääräiset lastenvahdit. Asiat ja tehtävät messussa menivät sutjakkaasti ja nopeatempoisesti. Nuoren ja papin saarna meni tosi hyvin! Alussa oli pieni rumpuvahinko, joka oli oikeastaan hauska. Papit hoitivat hyvin omat osuutensa.

Mokkapalat olivat herkullisia! Messuväki antoi kivasti palautteita, vähän alle puolet siitä mitä messuun osallistui, ja jotkut antoivat suullista palautettakin. Oli aluksi kahvia antamassa ja sitten jätin nuoret sinne vastuutehtäviinsä. Menin juttelemaan ihmisille. Oli tyhjä

olo, kun messu oli ohi ja päässä oli sekasortoa. Odottelin, että ihmiset alkoivat lähteä ja sitten annoin palautelappuja nuorille ja työntekijöille, jotta he täyttäsivät ne. Sen jälkeen annoin nuorille kortin ja he saivat pienet muistamiset. Kiitin myös suntiota ja messua valokuvaavaa työharjoittelijaa. Hetki palauteenannolle ei ollut suotuinen, koska nuoret olisivat jo halunneet kotiin ja siinä oli hässäkkää. Oli vaikeaa saada kaikki kokoon samaan aikaan päättää, että tulkaa antamaan palautetta. Otimme valokuvan ihan lopuksi. Siinä oli voittaja -fiilis! Halasin kaikkia ja kehuin ja kiitin heitä. (Kaarto 2014)

8 TULOKSET JA NUORTEN KOKEMUKSET PROSESSISTA

8.1 Isoskoulutuksen merkitys jumalanpalvelusaktiivisuuteen

Esitietokyselyssä tarkoituksenani oli saada selville taustatietoa nuorten jumalanpalveluksiin osallistumisesta, jumalanpalveluksen merkityksestä, aikaisemmasta kokemuksta jumalanpalvelussuunnittelusta sekä odotuksia tulevasta messusta.

Kyselyyn vastasi yhdeksän nuorta. Kahdeksan heistä vastasi ensimmäisellä kokoontumiskerralla ja yksi myöhemmin. Vastaajista tyttöjä oli kahdeksan ja kolme oli poikaa. Vastausten luokittelun helpottamiseksi pyysin nuoria keksimään itselle koodinimen. Koodinimiksi tuli Hunter, Rantapallo 998, Hevonen, Vihreä sanko, Xxxx, Hoitsu, Mane, Vaahtokarkki, Pumpuli ja Timanttiripsi. Timanttiripsi jäi pois ensimmäisen kerran jälkeen.

Vastaajista kuusi käy jumalanpalveluksissa isoskoulutuksen yhteydessä. Yksi vastaajista ei käy jumalanpalveluksissa, pari käy noin kerran kuukaudessa ja yksi käy harvemmin. Isoskoulutuksia järjestetään Kauhajoen seurakunnassa noin kerran kuukaudessa (Ala-Prinkkilä 2013; Esitietokysely 2014). Koska suurin osa opinnäytetyössä mukana olevista nuorista on isosia, jumalanpalvelusaktiivisuus oli yhteydessä isoskoulutukseen.

Nuoret kävivät erilaisissa jumalanpalveluksissa, kuten nuorten iltakirkoissa, ILME-messuissa, koulujumalanpalveluksissa ja joulukirkossa. Suurin osa kävi nuorten iltakirkossa, ILME-messussa ja koulujumalanpalveluksissa. Pari vastaajista käy pääjumalanpalveluksissa klo 10. Kukaan nuorista ei käynyt vain yhdessä jumalanpalvelustyypissä, vaan kaikilla oli kokemusta erilaisista jumalanpalveluksista. Alla olevasta taulukosta näkyy, mihin jumalanpalveluksiin tutkittavat nuoret osallistuvat.

TAULUKKO 1. Jumalanpalvelukset, joihin nuoret osallistuvat Kauhajoen seurakunnassa

Pääjumalanpalvelus klo 10			3
nuorten iltakirkko isoskoulutuksen yhteydessä			9
ILME-MESSU			8
joulukirkko			9
koulujumalanpalvelukset			8
joku muu			1

Jumalanpalveluksiin menemiseen ja menemättä jättämiseen vaikutti moni tekijä. Kuusi nuorta vastasi, että ei osallistunut jumalanpalvelukseen, koska ei jaksa herätä aikaisin. Kyytiongelmien olivat toinen vaikuttava tekijä ja kolmas oli kiinnostuksen puute jumalanpalveluksia kohtaan. (Esitietokysely 2014.)

Nuorten syyt mennä kirkkoon liittyivät isoskoulutukseen, rippikouluun, muihin toimituksiin tai he osallistuivat avustustehtäviin nuorten iltakirkkoissa tai ILME-messuissa. Nuoret osallistuivat jumalanpalvelukseen isoskoulutukseen ja rippikouluun liittyvistä syistä, jotta saavat siitä passiin merkinnän. Nämä vastaukset liittyvät velvollisuuteen, ei niinkään vapaaehtoisuuteen. Neljä nuorista osallistui jumalanpalveluksiin, koska he olivat vapaaehtoisesti avustustehtävissä. Nimimerkillä Timanttiripsi mainitsi, että häntä pyydettiin mukaan henkilökohtaisesti. Hunterin vastaus liittyi moraaliin. Hän kertoi jumalanpalveluksen tuntuvan oikealta. Hän mainitsi jumalanpalveluksesta tulevan hyvän ja seesteisen olon ja mielen. (Hunter 2014; Timanttiripsi 2014.) Kaksi nuorista kertoi menevänsä jumalanpalvelukseen sosiaalisten suhteiden vuoksi ja tapaamaan tuttuja. Erään nuoren vastauksista huomasi, että häntä ei kiinnostanut vastata kunnolla kysymyksiin. Hän ei tiennyt vastausta. (Esitietokysely 2014; Xxxx 2014.)

Kysymyksissä viisi ja kuusi pyrin kartoittamaan jumalanpalveluksen henkilökohtaista merkitystä nuoren uskonelämään. Nuorille jumalanpalveluksen merkitsi eri asioita. Jumalanpalvelus merkitsi nuorille paikkaa rauhoittua, jumalanpalveluksessa voi kuulla Jumalan sanaa ja olla samanarvoisia toisten kanssa ja yksi muiden joukossa. Yhteys Jumalaan ja Jumalan lähellä olo oli parille nuorelle merkittävää. Neljä nuorista kertoi jumalanpalveluksen merkitsevän syntien anteeksiantoa. Uskonelämänhoitamisen merkitys tuli myös esiin. (Esitietokysely 2014.)

Osa nuorista koki oppivansa uutta jumalanpalveluksissa ja mainitsi, että on kiva pohtia asioita jumalanpalveluksessa. Neljä nuorista kertoi jumalanpalveluksessa pääsevän lähelle Jumalaa ja oppii tuntemaan Jumalaa paremmin. Pari koki saavansa jaksamista arkeen jumalanpalveluksesta. Uskossa pysyminen oli helpompaa kahdelle nuorista, jos kävi jumalanpalveluksessa. Syntien anteeksiantaminen mainittiin taas. (Esitietokysely 2014)

Yksi nuorista mainitsi, että ei ole aktiiviuskovainen eikä löytänyt muuta vaikutusta uskonelämälle jumalanpalveluksesta. Nimimerkillä Xxxx vastasi, että hänellä ei ole mitään tietoa jumalanpalveluksen vaikutuksesta uskonelämään. Xxxx:n vastaukset olivat usein epämääräisiä. Tulkitsen vastauksia niin, että hän ei oikeasti tiedä vastausta tai hän ei ole kiinnostunut vastaamaan kysymyksiin. (Esitietokysely 2014.)

Nuoret vastasivat yksimielisesti, että he eivät ole päässeet jumalanpalveluksen suunniteluun mukaan aikaisemmin. Nuorista yhdeksän on osallistunut yhteen tai useampaan avustustehtävissä eri messuissa. Nuoret ovat olleet musiikkiavustuksessa, tervehtijöinä, tekstinlukijoina, kynttilänjakajina tai kynttilöiden sytyttäjinä. (Esitietokysely 2014.)

Kysymyksessä kahdeksan kysyin nuorten odotuksia jumalanpalvelukselta. Jumalanpalvelukselta toivotaan omaperäisyyttä, hyvää ryhmätyöskentelyä, mukavaa ja erilaista työskentelyä ja että jumalanpalveluksesta tulisi nuorten näköinen. Lisäksi toivottiin rohkeutta, mielenkiintoisia kokemuksia ja rentoa meininkiä. (Esitietokysely 2014.)

Kyselyyn vastanneet nuoret olivat seurakunnan aktiivinuoria, mikä näkyy vastauksissa. Vastaajajoukko osallistui useammin jumalanpalvelukseen verraten keskiverto kirkon jäsentä, joka käy puolitoista kertaa vuodessa jumalanpalveluksessa. (Kirkkohallitus 2012b, 74–92.)

Nuorille tuli syvällisiä vastauksia jumalanpalveluksen merkityksestä. Syntien anteeksaaminen, kokemus yhdenvertaisuudesta ja siitä, että pääsee lähelle Jumalaa, merkitsivät nuorille paljon. Jumalanpalvelukseen mentiin yleensä syystä, lähes kaikki osallistuivat isoskoulutuksen yhteydessä järjestettäviin iltakirkkoihin Kauhajoen seurakunnassa. Jos vastausvaihtoehtona ei olisi ollut iltakirkkoa, voi olla mahdollista, että jumalanpalvelukseen osallistuminen olisi ollut harvempaa. Jumalanpalvelukseen ei menty, koska pitää he-

rätä niin aikaisin tai ei saa kyytiä kaupungille. Etäisyydet maaseudulla vaikuttavat jumalanpalveluksiin osallistumiseen varsinkin alaikäisillä, joilla ei ole autoa. Kyläkirkkojen toiminnan vähenemisen vuoksi säännölliset jumalanpalvelukset ovat pääkirkossa keskustassa. Nuoret eivät ole päässeet jumalanpalveluksen suunnitteluun mukaan omien kokemustensa mukaan. Nuoret odottavat messusta mielenkiintoista, erilaista ja nuorten näköistä. (Esitietokysely 2014.)

8.2 Suunnitteluun voi vaikuttaa osallistumalla

Väliaikakyselyn toteutin toisessa suunnittelukerrassa maaliskuun lopussa. Siihen vastasi seitsemän nuorta: neljä tyttöä ja kolme poikaa. Tarkoitukseni oli saada palautetta suunnittelun keskivaiheesta.

Jumalanpalveluksen suunnittelu tuntui nuorista mukavalta, jännittävältä, kivalta, vastuulliselta ja mielenkiintoiselta. Nuori nimimerkillä Rantapallo 998 vastasi, että jumalanpalveluksen suunnittelu on tuntunut mukavalta: se vaikutti vaikealta, mutta onkin loppujen lopuksi helppoa. Nimimerkillä Hevonen kertoi, että toiminta saisi useammin olla vastaavanlaista. Tämä kertoo mielestäni siitä, että kyseinen nuori haluaa vaikuttaa ja osallistua messun suunnitteluun useammin. Xxxx poikkeaa muiden vastauksista. Hänen mielestään jumalanpalveluksen suunnittelu oli ollut melko tylsää. (Väliaikakysely 2014.)

Nuoret kertoivat väliaikakyselyssä, että he ovat saaneet vaikuttaa jumalanpalveluksen tekemiseen esimerkiksi soittamalla, mainoksien ja diaesityksen valmistamisella; kommentoimalla ja ehdottamalla esimerkiksi lauluja, piirtämällä, lauluihin ja esitystapaan ja olemalla bändissä. (Väliaikakysely 2014.)

Kolmannessa kysymyksessä halusin saada selville nuorten tehtävät messussa ja olisiko niissä mahdollisesti vielä jotain epäselvyyksiä. Nuorten tehtävät messussa olivat bändissä soittaminen tai laulaminen, Power Pointin-esityksen valmistelu ja mainokset, piir-

täminen ja kirkkotilan koristelu, Raamatun lukeminen ja diojen vaihtaminen jumalanpalveluksessa, juontotehtävät, leipominen, kirkkokahvien tarjoilu ja saarnan valmistelu ja esittäminen liturgin kanssa. (Väliaikakysely 2014.)

Kehitettävää ILME-messun suunnittelukertoihin ei juurikaan noussut esiin. Parin nuoren mielestä ajoitus on ollut hankala ja konkreettiset järjestelyt. En itse oikein ymmärtänyt, mitä konkreettiset järjestelyt tarkoittivat, ehkä suunnittelukertojen sisältöä tai paikkaa. (Väliaikakysely 2014.)

8.3 Nuorten näköinen messu

Messun merkitys tutummaksi

Palaute ja loppukyselyssä kysyin nuorilta ja työntekijöiltä miten messu meni, mikä oli hyvää, mitä olisit halunnut tehdä toisella tavalla, miten suhtautumisesi jumalanpalvelukseen muuttui prosessin aikana, miten jumalanpalvelus tuli sinulle tutummaksi, miten sait vaikuttaa jumalanpalvelukseen, miten aiot jatkossa osallistua jumalanpalveluksen suunnitteluun tai toteutukseen, mitä palautetta haluat antaa jumalanpalveluksen suunnittelusta. Lopuksi kyselyssä oli avoin kohta, johon sai antaa minulle henkilökohtaista palautetta. Loppukysely ja opinnäytetyön palaute löytyy lopusta työn liitteestä numero neljä.

Jumalanpalvelus meni nuorten mielestä hyvin, pari pientä kömmähdystä tuli, esimerkiksi rumpujen äänentoiston ongelma jumalanpalveluksen alussa. Hyvää jumalanpalveluksessa olivat mokkapalat, musiikki, saarna ja ehtoollisleipä. Toteutusvaiheesta pidettiin sekä siitä, että he saivat olla koko ajan mukana, yhdessäolo ja yhdessä suunnittelu oli hyvää. (Loppukysely ja opinnäytetyön palaute 2014.)

Nuoret olisivat halunneet lisää bändiharjoituksia ja bändiin kuuluvat olisivat halunneet harjoitella enemmän, kappaleiden tempo oli bändiin osallistuvan mielestä huono, eräs nuori sanoi, että olisi voinut osallistua enemmän. Itse tulkitsen vastausta niin, että nuori

olisi voinut osallistua suunnitteluun enemmän. Toinen nuorista sanoi, että hän ei voi välittää, koska on saanut itse vaikuttaa lopputulokseen. Loput eivät osanneet vastata ja yksi nuorista jätti vastaamatta kysymykseen. (Loppukysely ja opinnäytetyön palaute 2014.)

Jäin miettimään sitä, miksi muutamien nuorten oli hankala vastata kysymykseen *mitä olisit halunnut tehdä toisella tavalla*. Ehkä kysymyksen asettelu oli vaikea tai sitten nuorilla ei ollut kehittämisehdotuksia.

Neljäs kysymys koski jumalanpalveluksen suhtautumista ja sen kehittymistä prosessin aikana. Nuori mainitsi, että hänen suhtautumisensa muuttui myönteisemmäksi, messun toteuttajat olivat hyvä tiimi. Kaksi nuorista sanoivat ymmärtävänsä, kuinka paljon suunnittelu-aikaa jumalanpalvelus saattaa vaatia. Jumalanpalveluksessa on kivaa, kun ottaa ilon irti, eikä jumalanpalvelus ole pelkkää istumista. Xxx:n suhtautuminen ei muuttunut juuri mitenkään. Yksi nuorista kertoi ymmärtävänsä, kuinka tärkeä jumalanpalvelus oikeasti on, soittaminen ja säestäminen olivat helpompaa kuin hän luuli. Jumalanpalveluksen suunnitteleminen on hauskempaa kuin pelkkä osallistuminen. (Loppukysely ja opinnäytetyön palaute 2014.)

Nuorten kokemukset messun suunnittelusta ja totutuksesta olivat positiivisia. Suhtautuminen muuttui parempaan suuntaan parilla nuorella ja toisilla suhtautuminen ei muuttunut, sillä jumalanpalvelukset olivat nuorille tuttuja. Kysymyksessä olisin saanut kysyä vielä selkeämmin jumalanpalveluksen suhtautumista tai kysyä asian toisin, sillä jotkut nuoret olivat vastanneet eri kysymykseen. Osa nuorista vastasi koko prosessiin liittyvää suhtautumista. (Loppukysely ja opinnäytetyön palaute 2014.)

Kaksi nuorista jätti vastaamatta kysymykseen, miten jumalanpalvelus tuli hänelle tutummaksi. Yhdelle jumalanpalvelus tuli tutummaksi kokouksissa, toista auttoi se, että sai itse suunnitella ja miettiä. Jumalanpalveluksen perusrakenneosat tulivat selkeämmäksi ja jumalanpalveluksen kulku hahmottui. Yhdelle nuorista jumalanpalvelus tuli tutummaksi kaikilla mahdollisilla tavoilla. (Loppukysely ja opinnäytetyön palaute 2014.)

Opinnäytetyön tulokset olivat samankaltaisia kuin Haltosen ja Keijosen (2011, 3) opinnäytetyössä saadut tulokset. Osa nuorista vastasi loppukyselyssä, että messun sisältö

avautui ja messu tuli tutummaksi tai tärkeämmäksi kun itse oli messua suunnittelemassa ja toteuttamassa. (Loppukysely ja opinnäytetyön palaute 2014.)

Nämä vastaukset olivat myös positiivisia. Nuoret oppivat uutta jumalanpalveluksen sisällystä ja sen suunnittelusta. Nuoret pääsivät vaikuttamaan jumalanpalvelukseen valitsemalla laulut, olemalla suunnittelussa mukana ja kertomalla omat mielipiteensä ja näkemyksensä asioihin. Oma vastuutehtävä mainittiin esimerkiksi kirkkotilojen koristelu piirroksilla ja bändissä soittaminen. (Loppukysely ja opinnäytetyön palaute 2014.)

Olin tyytyväinen vastauksiin, joissa nuoret ovat saaneet vaikuttaa ja kokea osallisuutta. Pari nuorta voisi jatkossa osallistua jumalanpalveluksen suunnitteluun ja toteutukseen. Nuorilla oli aika epävarmaa osallistuvatko he jatkossa vapaaehtoiseksi johonkin messuun, mutta pari nuorta aikoo jatkossakin osallistua vapaaehtoiseksi.

Työlästä mutta kivaa

Kyselylomakkeiden lisäksi kysyin suullisesti nuorilta miltä koko prosessi tuntui. Nuoret sanoivat heti messun jälkeen että messun suunnittelu tuntui hyvältä: prosessissa sai tehdä ja toteuttaa yhdessä messua. Bändissä ollut nuori antoi palautetta siitä, että harjoituksia olisi voinut olla enemmän ja saada nuotit aikaisemmin, mutta muuten suunnittelu oli hyvin toteutettu ja ruokailun järjestämisestä suunnittelukokouksiin hän antoi lisäpisteitä. Jumalanpalveluksessa puhe ja musiikki olivat selkeitä, opinnäytetyö oli mahtava idea, mutta minun ei aina tarvitsi olla liian tarkka. Suunnittelu meni hyvin, se oli hauskaa ja mahtava kokemus. (Ryhmähaastattelukooste 2014.)

Nuoret kertoivat, että messun suunnittelussa ja toteutuksessa oli kiva olla mukana. Suunnittelukokouksissa oli rentoa, mutta silti pystyi keskittymään. Nimimerkki Vihreä sanko sai lisää itsevarmuutta ja saarnan esittäminen oli jännittävin asia, mitä oli koskaan aiemmin tehnyt. (Ryhmähaastattelukooste 2014.)

Nuoret sanoivat, että he saivat vaikuttaa päätöksenteossa. Oli kiva laulaa ja soittaa bändissä ja käyttää omia erityistaitojaan kuten piirtämistä. Messusta tuli omannäköinen.

Messu meni sujuvasti, sen suunnittelu ja toteuttaminen oli rentoa, eikä heillä ollut paineita. (Ryhmähaastattelukooste 2014.)

Nuoret antoivat lisäksi palautetta siitä, että kahvittelu ryhmähaastattelutilanteessa oli hyvä idea. Jo messun suunnittelukerroilla nuoret toivoivat tätä itse. Halusin palkita nuoret siten, millä tavoin he itse sitä toivovat. Muutama bändissä soittanut nuori olisi jälkeinpäin toivonut yhden bändiharjoituksen lisää. Pari nuorta antoi palautetta siitä, että tämä prosessi vaati aika paljon töitä heiltä.

Haastattelin nuoria suullisesti viimeisessä tapaamisessa toukokuussa. Paikalle pääsi seitsemän nuorta. Suullisessa palautteessa kysyin kysymykset: 1. Miltä koko prosessi tuntui? 2. Mitä kehitettävää? 3. Oletko kokenut osallisuutta messun valmisteluissa? 4. Saitko osallistua päätöksentekoon? 5. Voisitko jatkossa osallistua jumalanpalveluksen suunnitteluun ja toteutukseen?

Nuorten mielestä prosessi tuntui jännittävältä ja mielenkiintoiselta olla mukana. He saivat vaikuttaa ja tehdä sitä mitä halusivat. Yhteistyö sujui. Nuoret saivat tehdä jotain mitä halusivat. Hunter sanoi, että pitää piirtämisestä ja sain tehdä juuri sitä. Joku nuorista sai lisää itsevarmuutta ja rohkeutta. Vihreä sanko mainitsi, että tämä projekti oli jännittävin asia mitä koskaan aikaisemmin oli tehnyt ja oli ihan eri asia esiintyä kirkossa aikuisille kuin nuorten leirillä. Suunnittelu oli avartavaa ja myös työteliästä. Lopputulos oli palkitseva. He pitivät siitä, että nuoret saivat tehdä ja olla esillä.

Eräs nuorista mainitsi, että piti prosessista. Hän kuvasi mielipiteitään näin:

Nuoretkin sai osallistua ja vaikuttaa, ettei se vaan ollu semmosta että pappi pälpättää. Tykkäsin siitä, kun nuoret sai soittaa ja laulaa. Oli kivaa, että sai tehdä jotain messua varten. (Pumpuli 2014.)

Nuorten oli hankala vastata kolmanteen kysymykseen, mutta he vastasivat, että kysymys oli vaikea. Moni ei osannut sanoa mielipidettä asiaan. Yhden nuoren mielestä ei mitään parannettavaa, prosessi ja messu menivät hyvin. Kysymykseen olisi ehkä tarvittu esimerkkejä kehittämisideoista tai kysymyksen asettelu oli huono.

Kaikki paikalla olevat nuoret sanoivat, että he saivat kokea osallisuutta messun suunnittelussa ja toteuttamisessa. Nuoret vastasivat myöntävästi kysymykseen numero neljä. He kertoivat osallistuvansa päätöksentekoon esimerkiksi laulujen valinnoissa ja musiikissa.

Kysymykseen viisi vastasi neljä nuorista myöntävästi. He voisivat osallistua jatkossakin messun vapaaehtoiseksi avustajiksi. Joillain nuorilla tulisi olemaan kyytiongelmia, joten ne voivat olla esteenä osallistua vapaaehtoistoimintaan. Moni seurakunnan toiminta toteutuu keskustassa.

9 PALAUTTEET SEURAKUNTALAISILTA JA TYÖNTEKIJÖILTÄ

9.1 Erilainen toteutus ja ihmisläheisyys

Jumalanpalvelukseen osallistui 104 henkilöä. Heistä 37 antoi kirjallista palautetta. Jumalanpalveluspalauteissa oli kolme kysymystä jumalanpalveluksesta ja palaute oli kohdennettu jumalanpalvelukseen osallistuville seurakuntalaisille. Messun päätyttyä ja ihmisten lähdettyä kirkosta pyysin messun toteuttajia kirkkoon hetkeksi. Kiitin heitä pienellä muistamisella ja meistä otettiin yhteiskuva. Olin tulostanut palautekyselyt valmiiksi ja ottanut kyniä mukaan. Pyysin nuoria ja työntekijöitä täyttämään palautelomakkeen yhteisesti sen jälkeen kuin kirkkovieraat olivat lähteneet. Lisäksi kysyin heiltä suullista palautetta kirkkokahvien aikana.

Messu sai paljon hyvää palautetta saarnasta ja erilaisesta musiikista kuten Syvä joki–kappaleen rap-musiikista. Nuorten esilläoloa ja maallikkojen ja työntekijöiden yhteistyö näkyi. Messu oli muutaman mielestä mukava ja ILME-messun ajankohdasta pidettiin. Messu oli ihmisläheinen ja tervetuloivotukset tulivat suoraan sydäimestä. (Jumalanpalveluspalaute 2014.) Taulukossa 2 kuvaan eniten mainintaa saaneet palautteet.

TAULUKKO 2 Koonti jumalanpalveluspalauteesta

Mistä pidit jumalanpalveluksessa?	
Papin ja nuoren yhteissaarna	8
Nuoret vastuussa ja esillä messussa	3
Musiikki	15
Vapautunut tunnelma	2
Yhdessä tekemisen tunnetta	3
Lapsimyönteisyys	2
Sopivan mittainen messu	2
Nuorille soveltuva	3
Liturgiat selitettiin	1
Innostunut ja iloinen jumalanpalvelus	4

Jumalanpalveluspalauteen toisessa kysymyksessä oli vastattu vähän sekaisin samoin kuin kysymyksessä kolme. Kysymyksen asettelu voi viitata yleiseen kehittämistarpeeseen ja muutamat olivat vastanneet yleisellä tasolla. Muutama vastasi, että haluaisi nuoria enemmän jumalanpalvelukseen toteuttamiseen, niin se toisi nuoria lisää messuun. Ehtoollisleivästä annettiin sellaista palautetta, että se oli liian paksua, se ei ollut hyvää tai se oli liian suurina paloina. (Jumalanpalveluspalaute 2014.)

Musiikin aloitukset olivat epäselvät ja joku messuvieraista ei tiennyt milloin piti laulaa mukana. Pari kommenttia tuli siitä, että ILME- tai Tuomas-messuista pidetään mutta toivotaan järjestettäväksi niitä vain kerran kuussa. Tämä palaute tuli messua viettäneeltä seurakuntalaiselta, joka pitää enemmän perinteisestä jumalanpalveluksesta. (Jumalanpalveluspalaute 2014.)

TAULUKKO 3. Kehittämideoita messuun

Mitä kehittäisit jumalanpalveluksessa?	
Ehtoollisleipä	3
Epäselvyys lauluissa	4
Heijastetut tekstit eivät näkyneet	1
Lisää pyhyyttä ja perinteinen on hyvä	2
Kovat penkit	1
Liiallinen melu	1
Laulut ja rukoukset liian nopeasti	1
Esirukous liian yksityiskohtainen	1
Kaavoja voi uudistaa	3

9.2 Nuoret paljon esillä

Jumalanpalvelus meni hyvin, joskin pientä rosoisuutta oli. Jumalanpalvelus oli elämänmakuinen. Laulujen alut olivat epätarkat mutta kokonaisuudessaan se meni hyvin. Jumalanpalveluksen ei tarvitse olla täydellinen. Jumalanpalvelus oli raikkaan oloinen, kuitenkin ehtoollisen aikana musiikki ei onnistunut niin hyvin. se oli elämänmakuinen ja nuoret olivat hyvin mukana suunnittelussa ja toteutuksessa. Laulujen alut olivat epätarkat ja sain palautetta siitä, että olisi pitänyt pyytää ylimääräinen ehtoollisavustaja, jotta olisin

voinut olla bändissä kokoa ajan mukana. Se saattoi vaikuttaa laulujen epätarkkoihin alkuihin, kun menin ehtoollisavustajaksi. (Palaute ja loppukysely työntekijöille 2014.)

Nuoret saivat vaikuttaa jumalanpalveluksen suunnitteluun ja toteutukseen runsaasti esimerkiksi musiikissa, rukouksessa, saarnassa ja Power Pointin valmistelussa. Työntekijöiden mielestä messussa hyvää oli nuoren saarnaosuus ja se, että nuoret olivat niin monipuolisesti ja aktiivisesti mukana kaikessa toteutuksessa. (Palaute ja loppukysely työntekijöille 2014.)

Työntekijöiden mielestä jumalanpalveluksen suunnittelussa ei toiminut aikataulujen yhteensovittaminen. Lisäksi laulujen alut eivät menneet hyvin ja suunnittelussa olisi kaihattu syvällisyyttä. Prosessista jäi hiukan hätäinen olo. Yhden työntekijän mielestä nuorten liiallinen päätäntävalta aiheuttaa sekavuutta. Yhdet bändiharjoitukset olisi tarvittu lisää. (Palaute ja loppukysely työntekijöille 2014.)

Jumalanpalveluksen suunnittelussa onnistui se, kun nuoret pääsivät vaikuttamaan musiikissa, saarnassa, rukouksen valmistamisessa sekä esimerkiksi Power Pointtien tekemiseen. Kuitenkin kaavojen tekemisessä työntekijät olivat päävastuussa. (Palaute ja loppukysely työntekijöille 2014.)

Nuoret saavat osallistua jumalanpalveluksen suunnitteluun ja toteutukseen työntekijöiden mielestä nuorten iltakirkossa ja konfirmaatiomessuissa. ILME-messuihin pääsee osallistumaan jatkossakin. Nuorten messuihin voitaisiin ottaa nuoret enemmän mukaan toteuttamaan. Yhdellä työntekijällä heräsi ajatus jumalanpalvelusryhmien perustamisesta. Nuoret voisivat olla yksi ryhmä tai monessa eri ryhmässä. Nuorten pitäisi olla joka sunnuntai jumalanpalvelusryhmässä mukana. (Palaute ja loppukysely työntekijöille 2014.)

Työntekijöiden mielestä minun kanssani oli hyvä työskennellä, messu oli Jumalan kansan juhla. Palautteessa sanottiin muun muassa:

Osaat innostaa ja rohkaista nuoria, joissakin tilanteissa voisit keskittyä yhteen asiaan kerrallaan. Liika oma innostumisesi voi tehdä tilanteesta levottoman, olet iloinen, innostunut, monitaitoinen, tulet toimeen nuorten kanssa ja kuuntelit heitä. Pikkuisen tuli kiire harjoitusten kanssa, kun kaikki eivät päässeet mukaan. Joskus voisit pitää vähän enemmän kuria. (Työntekijä 2014)

10 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

10.1 Tavoitteiden saavuttaminen ja prosessin toteutuminen

Opinnäytetyöni yhtenä tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa nuorten kanssa messu, johon he saavat vaikuttaa ja osallistua. Tarkoitukseni oli osallistaa nuoria messun suunnittelussa ja toteutuksessa. Nämä tavoitteet toteutuivat kyselylomakkeiden ja nuorten antamien palautteiden perusteella. Lisäksi messun toteutus meni hyvin. Osallisuutta edisti se, että nuoret saivat tehdä päätöksiä, esimerkiksi valita lauluja. Nuoret saivat mahdollisuuden toteuttaa ja tehdä oma messu, ja käyttää lahjojaan sen toteutuksessa esimerkiksi piirroksissa ja Syvä joki-rapin esittämisessä. Osallisuutta estävät tekijät saattoivat olla sellaisia, jos joku ryhmän jäsenistä ei uskaltanut sanoa mielipidettään kaikkien kuullen tai jos ei päässyt osallistumaan yhteisiin suunnittelukokouksiin. Päätökset tehtiin suunnittelukokouksissa.

Nuoret pääsivät käyttämään lahjojaan ja taitojaan opinnäytetyössäni. Niitä olivat piirrokset, musiikki ja graafinen suunnittelu diaesityksen valmistuksessa. Pari nuorta rohkaistui ja sai itsevarmuutta esiintyä isolle yleisölle. Opinnäytetyö antoi lähes kaikille nuorille onnistumisen kokemuksia. Opinnäytetyöhöni osallistuvat nuoret olivat motivoituneita ja kiinnostuneita siihen mitä tekivät. Opinnäytetyöprosessiin osallistui nuoria, joille jumalanpalveluksissa avustaminen oli jo tutumpaa, mutta jotkut nuorista oppivat uutta esimerkiksi jumalanpalveluskaavasta. Kuten Haltsosen ja Keijosen (2011, 3) kehittämishankkeessa havaittiin, jumalanpalvelus tuli vapaaehtoisille tutummaksi ja läheisemmäksi, kun sitä itse oli suunnittelemassa ja toteuttamassa. Minun opinnäytetyössäni havaitsin samantlaisia tuloksia.

Opinnäytetyöni kyselylomakkeiden vastauksista tuli pieni otanta. Vastauksia ei voi yleistää koko ikäryhmään. Opinnäytetyöni tuloksiin vaikuttaa se, että nuoret olivat seurakuntanuoria, joille ympäristö ja jumalanpalvelus olivat jo tuttuja. Projektista olisi tullut erilainen, jos olisin toteuttanut messun esimerkiksi koululuokan kanssa.

Erilaista opinnäytetyössäni oli se, että nuoret olivat koko prosessin ajan mukana, suunnittelusta lähtien sekä se, että minä johdin jumalanpalveluksen suunnittelua. Yleensä jumalanpalveluksen suunnittelua johtaa liturgi (Kirkkohallitus 2009, 61–62.) Tämä oli hieno mahdollisuus nuorille vaikuttaa ja osallistua pääjumalanpalveluksen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Minä olin nuoria varten, mahdollistin heidän tehtävänsä ja he käyttivät lahjojaan ja taitojaan messussa. Nuorten ja työntekijöiden yhteistyö näkyi ja nuoret olivat messussa esillä. Nuorten mielestä yhdessä olo ja messun toteutus oli kivaa mutta monia nuoria yllätti se, kuinka paljon suunnittelutyötä messu vaati. Suunnittelukerrat ja kyselylomakkeet onnistuivat ja saimme kaikki valmistettua messuun käyttämällä omia taitojamme ja lahjojamme.

Modéus (2011, 52, 94–107) painotti teoksessaan Osallisuuteen kutsutut, kuinka seurakuntalaisten lahjat ja kapasiteetit eivät pääse tarpeeksi esiin ja lahjoja on muitakin kuin esimerkiksi musiikin tai puhumisen lahja. Seurakuntalaiset voivat auttaa käytännön asioissa ja minä koen että opinnäytetyössäni käytännön lahjat pääsivät käyttöön esimerkiksi leipomisessa ja diaesityksen laatimisessa.

Palautelomakkeen täyttäminen heti messun jälkeen ei ollut kaikista otollisin hetki, sillä nuoret halusivat nopeasti lähteä kotiin, koska aika kirkkokahvien jälkeen venyi. Olin kuitenkin sopinut aiemmin heidän kanssaan palautehetkestä, koska kaikkien läsnäolo oli harvinaista yhtä aikaa. Oli tosi hankalaa saada sovituksi yhteisiä kokoontumisajankohtia, jotka sopisivat kaikille, joten päätin pitää palautekyselyn heti messun päätyttyä.

Koska olin jollain tavalla messun pääsuunnittelija ja organisoiija, ymmärrän nyt, miksi papin ja kanttorin on helpompaa sopia keskenään jumalanpalveluksen kaava, virsistä ja muista käytännön asioista. Kun suunnitteluun osallistuu monta ihmistä, päätösten tekeminen on hitaampaa ja työläämpää. Yksin opinnäytetyöprosessin ja messun organisoiminen oli hiukan liian raskasta. Huomasin opinnäytetyöni aikana sen, että olisin kaivannut vertaistukea ja tukea opinnäytetyön kirjallisessa vaiheessa, mutta sain sitä ystäviltäni ja työharjoitteluyhteisöltä. Messu suunnittelu vaatii paljon töitä, varsinkin jos se on vähän erikoisempi ja siinä on paljon toteuttajia.

Jumalanpalvelusta ja opinnäytetyöprosessiani varten tein seurakunnassa työtä yli työalajojen. Ammatillisen kasvun kannalta opin organisointitaitoja, prosessin suunnittelua,

jumalanpalveluksen keskeisen merkityksen seurakunnan pääkokouksena ja nuorten jumalanpalveluskasvatusta. Tulevana kirkon nuorisotyön ammattilaisena tulen varmasti suunnittelemaan nuortenmessuja lisää ja sain tästä opinnäytetyöstä siihen käytännön kokemusta.

Sosionomin näkökulmasta opin produktin ja hankkeen työskentelyn taitoja esimerkiksi viestinnässä. Sosionomin taitoihin kuuluu esimerkiksi organisointi- ja viestintätaitoja sekä ryhmän ohjaamisen kykyä. Aikataulun hallinta oli tärkeää, jotta tavoite, eli messun toteutus, onnistuu. Mielestäni opin opinnäytetyön suunnitteluvaiheen aikana pohtimaan ja käyttämään osallistavaa työmenetelmää suunnittelukerhoissa sekä ryhmänohjaustaitoja. Esimerkiksi ryhmäkokouksiin oli hyvä suunnitella etukäteen runko ja tavoitteet, jotta prosessi etenee aikataulussa. Opin johtamisen taitoja opinnäytetyöni aikana, sillä minä olin messun suunnittelusta ja toteutuksesta päävastuussa.

Haasteena opinnäytetyölle käytännön toteutuksessa oli aikataulujen yhtensovittaminen. Kaikki mukana olevat nuoret ja työntekijät oli hankala saada paikalle yhtä aikaa. Minun mielestäni olisimme tarvinneet lisää nuoria mukaan produktiin, koska joillekin nuorille tuli useampi avustustehtävä ja lastenvahdit piti pyytää muualta. Kahvitukseksikin olisi pitänyt olla lisää avustajia, sellaisia, jotka eivät osallistuisi messuun, koska eteisessä pitäisi olla heti valmiina kahvin tarjoiluun. Prosessiin osallistujilta tuli viime hetken peruutuksia, joihin en osannut varautua.

Ehtoollisen jakaminen ja bändissä soittaminen oli vaikea sovittaa yhteen, koska bändi soitti myös ehtoollisen aikana. Nuoret tottuivat minuun ja heihin vaikutti se, että en ollut mukana kaikissa laulun aloituksissa. Yhdet ylimääräiset bändiharjoituksetkin olisivat olleet tarpeen. Laulujen aloitukset eivät olleet yhtä aikaa ja niissä oli epävarmuutta. Minun olisi kannattanut pyytää ylimääräinen ehtoollisavustaja, jotta olisi itse pystynyt olemaan bändissä koko ajan. Olisi kannattanut valita seurakunnalle tutumpia lauluja. Nuorten valitsemat laulut olivat nuorten veisukirjasta ja virsiä ei ollut kovin paljon. Kaikki laulut eivät olleet kaikille seurakuntalaisille tuttuja ja siksi niihin saattoi olla hankala osallistua.

Itse olisin saanut ottaa messuun vähemmän tehtäviä ja jännittää vähemmän. Olisin voinut suunnitella kokouksien sisällöt ja ajankäytön prosessissa huolellisemmin. Lisäksi yhteiset kokoukset olisivat saaneet olla lyhyempiä ja tiiviimpiä.

Jumalanpalveluksen suunnittelu työntekijän näkökulmasta oli helppoa. Työtä oli paljon ja mutta minulla eniten. Suunnittelu oli monipuolista. Otin hyvin vastuuta messusta, kuuntelin ja kannustin nuoria. Nuorilta sain sellaista palautetta, että prosessi oli työläs heidän kannaltaan ja joskus minun olisi kannattanut olla rennompi eikä välittää pienistä yksityiskohdista. Opin virheistä ja ne kasvattavat. Olin itselleni liian ankara prosessin aikana ja jännitin monia asioita. Kaikki ei aina mene suunnitelmien mukaan mutta se ei välttämättä haittaa.

10.2 Arvio suunnittelusta

Nuoret olivat aktiivisia ja tarvitsivat johtajaa johtamaan kokoontumisia. Monille nuorille tuli monta vastuutehtävää, koska nuoria ei ollut tarpeeksi monta mukana opinnäytetyössä. Joukossa oli paljon aktiivisia ja messusta kiinnostuneita nuoria ja he halusivat oikeasti olla mukana toteuttamassa messua. Kuitenkin huomasin yhden nuoren vastauksista, että hän ei ollut järin kiinnostunut messusta ja hänen vastauksensa jäivät yksipuolisiksi. Häntä ei kiinnostanut vastata lomakekyselyihin. Se voi johtua vaikeasta iästä, tai siitä, että hän ei pitänyt minusta, koska hän antoi minulle henkilökohtaista palautetta.

Alangon (2013, 183) väitöskirjassa nuoret kokivat, että rento ilmapiiri ja suunnitteluker-
tojen vapaamuotoisuus auttoivat nuoria ilmaisemaan mielipiteensä ja osallistumaan päätöksentekoon. Näin minäkin koin ohjaajan näkökulmasta. Nuoret osallistuivat keskusteluun ja päätöksiin aktiivisemmin silloin kun suunnittelukerroissa kuri ei ollut liian tiukka.

Mielestäni nuoret osallistuivat hyvin kokoontumisissa päätöksentekoon mutta pientä tuskastumista nuorissa oli havaittavissa. Joskus nuoret eivät jaksaneet keskittyä suunnittelukerroissa, puolitoista tuntia saattoi olla liian pitkä aika joillekin. Pari nuorta jäi kokonaan pois projektista. Liturgin palaute ensimmäisestä suunnittelukerrasta oli, että suunnittelukerta meni hyvin, ryhmäyttäminen ja leikit onnistuivat ja jumalanpalvelus alkoi hahmottumaan. (Kaarto 2014)

Omasta mielestäni aikataulujen yhteensovittaminen koko messun suunnittelijoiden kesken oli haastavinta. Jos nuori jäi pois useammasta suunnittelukerrasta tai harjoituksista, vaikutusmahdollisuudet vähenivät. Suunnittelun loppuvaiheessa alkoi tulla liian kiire ja yhdet bändiharjoitukset lisää olisi minunkin mielestäni tarvittu.

10.3 Arvio messusta

Messu meni hyvin. Ennen messun alkua oli paljon järjestelemistä tarjoilun kanssa ja harjoittelimme bändin kanssa pari laulua. Yksi nuorista ilmoitti samana aamuna, ettei hän ehdi messuun mukaan. Messu oli nuorten näköinen ja pieniä kommelluksia sattui matkaan esimerkiksi äänentoistossa, mutta se korjaantui. Messussa laulettiin nuorten lauluja ja *Syvä joki* -rap oli mainio, se sai paljon kehuja palautteissa. Messu meni aika nopeasti ohi, se ei ollut liian pitkä vaan sopivan mittainen. Saarna oli hyvä papin ja nuoren toteutuksena.

Messuvieraita ja lapsia oli paljon. Nuoret olivat messussa paljon esillä ja nuorten osuus messussa näkyi. Jotkut laulut olivat epäviireisiä ja pientä rauhattomuutta oli messun alussa. Se johtui luultavasti jännityksestä. Kun messu oli ohi, oli kirkon eteisessä tarjolla kirkkokahvit. Olisimme tarvinneet kirkkokahvien tarjoiluun lisää nuoria, sillä jollain nuorista oli hyvin paljon tehtäviä messun toteutuksessa. Kirkkokahveilla ihmiset palauttivat palautteet ja jäivät juttelemaan.

10.4 Eettisyys

Opinnäytetyön eettisyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkittavat saavat tarpeeksi tietoa tutkimuksesta tai opinnäytetyöstä, tutkittavien henkilöllisyys ei paljastu vastauksista, tutkittavat ovat vapaaehtoisesti mukana prosessista ja he saavat jättäytyä pois opinnäytetyöstä missä vaiheessa vaan. Jos opinnäytetyöhön osallistuvat ovat alle 18-vuotiaita, tutkittavien

vanhemmilta tulee saada kirjallinen suostumus opinnäytetyöhön. Kirjallisessa luvassa on hyvä käydä ilmi tutkimuksen tai opinnäytetyön aihe ja tavoite, aineistonkeruun tapa, vapaaehtoisuus ja tutkijan omat yhteystiedot. (Kuula 2006, 99–115.)

Tutkittavien vastaukset eivät saa olla tunnistettavissa opinnäytetyön julkaisemisen jälkeenkään. Kaikki nimi- ja yhteystiedot on tuhottava opinnäytetyön jälkeen ja jos aineistoa on kerätty anonymisti, on hyvä olla lupa sen aineiston tulevaa käyttöä varten. (Kuula 2006, 116–124.)

Tutkittavien ja tutkijan välillä ei tulisi olla riippuvuussuhdetta, joka vaikuttaa tietojen vapaaehtoiseen luovuttamiseen. Esimerkiksi terapeutti ei voi toimia potilaansa tutkijana. Tutkija ei saa käyttää valta-asemaansa millään tavoin hyväksi. (Eskola & Suoranta 2008, 53–54.)

Opinnäytetyöhön ilmoittautuminen oli nuorille täysin vapaaehtoista. Nuoret saivat jäädä projektista pois missä vaiheessa tahansa. Koska nuoret olivat alle 18-vuotiaita, pyysin kirjalliset luvat nuorten vanhemmilta. Esittelin lupalapussa opinnäytetyöni aiheen ja minun yhteystietoni olivat saman lomakkeen lopussa. Lupalappu löytyy liitteestä numero yksi.

10.5 Jatkotutkimusaiheita

Jatkotyöskentelyaiheina voisi teettää tutkimuksen nuorten kokemuksista jumalanpalveluksista ja jumalanpalvelukseen osallistumisesta. Miten nuoret kokevat jumalanpalveluksen ja miksi he käyvät tai eivät käy jumalanpalveluksissa?

Kehittämispainotteinen opinnäytetyö voisi olla sellainen, että nuorista luotaisiin oma pitkäkestoinen jumalanpalvelusryhmä, joka osallistuu useamman jumalanpalveluksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Näin jumalanpalveluksen toteuttamisesta tulisi rutiinia ja nuoret osallistuisivat useammin jumalanpalveluksiin.

Itse työntekijän osuutta jumalanpalveluselämän koordinaattorina voisi kehittää niin, että loisi valmiin mallin vapaaehtoisten kouluttamiseen, koollekutsumiseen ja jumalanpalveluksen suunnitteluvaiheeseen, jotta seurakunnan työntekijälle ei tulisi liian suuri vastuu kaikesta jumalanpalveluksen toteuttamisesta. Tiirola (2011, 121–122) kertoi Haapajärven seurakunnan toimivasta käytännöstä Tiellä – På väg -jumalanpalveluselämän kehittämishankkeen seurauksena. Työntekijälle ei koitunut hankkeen myötä lisätyötä jumalanpalvelusryhmän johtajana vaan jumalanpalvelusryhmä toimi hyvin vapaaehtoisten voimin.

LÄHTEET

- Ahonen, Timo; Lyytinen, Heikki; Lyytinen, Paula; Nurmi, Jari-Erik; Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. 1.-3. painos. Helsinki: WSOY:n oppimateriaalit.
- Alanko, Anu 2013. Osallisuusryhmä demokratiakasvatuksen tilana – Tapaustutkimus lasten ja nuorten osallisuusryhmien toiminnasta Oulussa. Oulu: Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 28.8.2014. Saatavissa <http://nelliportaali.fi>, Helka, Helsingin yliopiston kirjastotietokanta.
- Ala-Prinkkilä, Jouko 2013. Kirkkoherran kertomus Kauhajoen seurakunnasta piispan-tarkastusta varten. Tuloste tekijän hallussa.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Esitietokysely 2014. Nuorten ILME. ILME-messun suunnittelu ja toteutus Kauhajoen seurakunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Kyselylomakkeet tekijän hallussa.
- Fitzsimons, Anette 2011. What is empowerment? Teoksessa Cooper, Charlie; Fitzsimons, Anette; Hope, Max & Russell, Keith (toim.) Empowerment and participation in youth work. Exeter: Learning Matters Ltd. Viitattu 4.9.2014. Saatavissa fi.librarything.com.
- Gellin, Maija; Gretschel, Anu; Jokinen, Kimmo; Kiilakoski, Tomi; Lundbom, Pia; Matties, Aila-Leena; Mäntylä, Niina & Rynänen, Aimo 2012. Yksilö ja ryhmä. Teoksessa Anu, Gretschel & Tomi, Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 251–257.
- Gretschel, Anu; Kiilakoski, Tomi & Nivala, Elina 2012. Osallisuus yksilön ja yhteisön suhteena. Teoksessa Anu, Gretschel & Tomi, Kiilakoski (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 118. 14–18.
- Gallup Ecclesiastica 2011. Kirkon tutkimuskeskus. TNS-Gallup Oy.

- Grönlund, Henrietta & Yeung, Anne Birgitta 2005. Nuorten aikuisten arvot, anti ja osallisuus. Teoksessa Marianne, Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 167–194.
- Haltsonen, Päivi & Keijonen, Hanne 2010. Kohti yhteisöllistä messua. Jumalanpalveluksen kehittämistoimintaa Puumalan seurakunnassa vuosina 2009–2010. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 8.10.2014. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010111914815>
- Harju, Ulla-Maija; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä, Riitta. Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä 2001. 1. painos. Helsinki: Edita.
- Heikinheimo, Tarja 2006. Hengellinen ohjaus seurakunnan perustoiminnassa. Teoksessa Heikki, Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 220–243.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. 10. painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Hunter 2014. Henkilökohtainen tiedonanto. Nimi muutettu. Kauhajoki.
- Jumalanpalveluspalaute 2014. Nuorten ILME. ILME-messun suunnittelu ja toteutus Kauhajoen seurakunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Kyselylomakkeet tekijän hallussa.
- Jyväskylän yliopisto i.a. Aineiston analyysimenetelmät. Fenomenologinen analyysi. Viitattu 22.5.2014. Tuloste tekijän hallussa. <https://koppa.jyu.fi/>
- Kaarto, Ella 2014. Havaintopäiväkirja. Viitattu 25.9.2014. Tuloste tekijän hallussa.
- Kananen, Jorma 2014. Etnografinen tutkimus. Miten kirjoitan etnografisen opinnäytetyön? Liiketoiminta- ja palvelut -yksikkö. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 168.
- Katekismus 2000. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kristinoppi. Hyväksytty kirkolliskokouksessa 1999. Helsinki: Edita.
- Kauhajoen seurakunta 2008. Avara armo. Kauhajoen seurakunnan juhlakirja. Vaasa: Ykkös – Offset Oy.
- Kauhajoen seurakunta – osallisuuden yhteisö 2009. Kauhajoen seurakunnan strategia vuoteen 2015 aikavälillä 2010 – 2020 tarkasteltuna. Tuloste tekijän hallussa.
- Kauhajoen seurakunta 2013. ILME-loppuraportti. Tuloste tekijän hallussa.

- Kauhajoen seurakunta i.a.a. Kirkot ja toimitilat. Viitattu 4.2.2014. <http://www.kauhajoen-seurakunta.fi/>
- Kauhajoen seurakunta i.a.b. Nuorisotyö. Viitattu 29.1.2014. <http://www.kauhajoen-seurakunta.fi/>
- Keenan, Eamonn & Pinkerton, John 2010. Some aspects of empowerment: a case study work in disadvantage youth. Teoksessa Social action in group work Morris, Levin & Abe, Vinik 2010. London and New York: Routledge. Taylor and Fransis group. Viitattu 31.8.2014 Saatavissa <http://nelliportaali.fi>, EBL-palvelu.
- Kirkkohallitus 2009. Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:9. Palvelkaa Herra iloiten. Jumalanpalveluksen opas. 3. uudistettu painos. Kirkkohallitus. Viitattu 9.5.2014 <http://www.evl.fi/julkaisut>
- Kirkkohallitus 2012a. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012: 6. Nuoret seurakuntalaisina. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Kirkkohallitus 2012b. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008–2011. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115.
- Kirkkohallitus i.a. Tiellä – På väg. Loppuraportti. Jumalanpalveluselämän kehittämishanke 2011 – 2013. Viitattu 9.1.2014. <http://sakasti.evl.fi/sakasti>
- Kotila, Heikki 1994. Liturgian lähteillä. Johdatus jumalanpalveluksen historiaan ja liturgiaan. Helsinki: WSOY
- Koskelainen, Hannu 2005. Nuori ja jumalanpalvelus. Teoksessa Terhi, Paananen &, Hans, Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 71–82.
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Leinonen, Miia & Niemelä, Kati 2012. Jumalanpalvelus arjen voimana – Seurakuntalaisten jumalanpalvelusodotukset ja –kokemukset. Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 29.
- Levin, Morris & Vinik, Abe 2010 (toim.) Social action in group work. London and New York: Routledge, Taylor and Fransis group. Viitattu 31.8.2014 Saatavissa <http://nelliportaali.fi>, EBL-palvelu.
- Loppukysely ja opinnäytetyön palaute 2014. Nuorten ILME. ILME-messun suunnittelu ja toteutus Kauhajoen seurakunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Kyselylomakkeet tekijän hallussa.

- Malkavaara, Mikko 2000. Kirkko muuttuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa Kaarlo, Arffman; Riitta-Liisa Kuosmanen; Hannu, Mustakallio; Mikko Malkavaara; Jussi, Nuorteva. Kristinuskon historia. Suomen kirkkohistoria. Osa 3. Weilin+Göös. Porvoo: Ws Bookwell Oy, 200-264.
- Manninen, Iina 2012. Kohti uudenlaista jumalanpalvelusta. Opas nuorten jumalanpalvelusten järjestäjille. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Modéus, Fredrik 2011. Osallisuuteen kutsutut. Jumalanpalvelusyhteisö muutoksessa. Helsinki: Kirjapaja
- Metsämuuronen, Jari 2006 (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp. 81–147.
- Moilanen, Pentti & Räihä, Pekka 2010. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Juhani, Aaltola & Raine, Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 46–70.
- Mäkelä, Jukka 2011. Osallisuuden merkitys lapsen ja nuoren kehitykselle. Teoksessa Suvielse, Nurmi & Katariina, Rantala (toim.) Näyn ja kuulun - Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: Lasten keskus, 13–20.
- Nuorisolaki 2006/72. 27.1.2006. Viitattu 18.2.2014. [http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search\[type\]=pika](http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search[type]=pika) & search[pika]=nuorisolaki
- Nurmi, Jari-Erik 2000. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa Lyytinen, Heikki; Lyytinen Paula & Korhokangas, Mikko (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. 1.-4. painos. Helsinki: WSOY, 256 – 271.
- Nurmi, Suvielse & Rantala, Kaisa (toim.) 2011. Näyn ja kuulun. Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: Poikien ja tyttöjen keskus.
- Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino.
- Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 29.8.2014. <http://www.oph.fi/>
- Palaute ja loppukysely työntekijöille 2014. Nuorten ILME. ILME-messun suunnittelu ja toteutus Kauhajoen seurakunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

- Piironen, Tiina 2007. Ohjaajan opas lasten osallistavien ryhmien ohjaamiseen. Kuunnelkaa meitä -hanke. Viitattu 7.2.2014. <http://www.munvuoro.fi/>
- Pumpuli 2014. Henkilökohtainen tiedonanto. Nimi muutettu. Kauhajoki.
- Ranta, Salla 2013. Lasten oikeudet matkalla kirkkoon. Villi. Ihmisille nuorisotyössä. 4, 11–12.
- Repo, Matti 2013. Kristuksen vai kirkon työ? Teoksessa MÓdeus, Fredrik 2011. Osallisuuteen kutsutut. Jumalanpalvelusyhteisö muutoksessa. Helsinki: Kirjapaja.
- Rippikoulusuunnitelma 2001. Piispainkokouksen hyväksymä 11.9.2001. Viitattu 19.5.2014. <http://sakasti.evl.fi/>.
- Ritokoski, Sami 2014. Luentomateriaali. Osallisuus-srk-yhteys-ryhmäturvallisuus. Dia-konia-ammattikorkeakoulu. Kauniainen. Viitattu 21.5.2014. Tuloste tekijän hallussa.
- Ryhmähaastattelukooste 2014. Nuorten ILME. ILME-messun suunnittelu- ja toteutus Kauhajoen seurakunnassa. Dia-konia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Ryhmähaastattelukooste tekijän hallussa.
- Salonen, Kari (toim.) 1996. Mikä messu! Näkökulmia uudistuvaan jumalanpalvelukseen. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja. Sarja A numero 67.
- Sariola, Yrjö 2001. Jumalanpalveluksen käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Väitöskirja.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a. Aamenesta öylättiin. Viitattu 7.10.2014. <http://www.evl.fi/>.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b. Evankeliumikirja ja kirkkovuosi. Kirkkovuosikalenteri. 2. vuosikerta. Viitattu 6.2.2014. <http://evl.fi/>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.c. Pyhät toimitukset. Jumalanpalvelus. Viitattu 30.1.2014. <http://www.evl.fi/>
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Viitattu 30.1.2014. <http://www.evl.fi/>
- Timanttiripsi 2014. Henkilökohtainen tiedonanto. Nimi muutettu. Kauhajoki.
- Tirola, Kari 2014. Kohti todellista osallisuutta ja Jumalan juhlaa. Haapajärven seurakunnan kokemuksia messun uudistumisesta. Teoksessa Fredrik MÓdeus. Osallisuuteen kutsutut. Jumalanpalvelusyhteisö muutoksessa. Suomentanut Heli von-Bruun. Helsinki: Kirjapaja.

- Työntekijä 2014. Henkilökohtainen tiedonanto. Nimi muutettu. Kauhajoki.
- Palaute ja loppukysely työntekijöille. Nuorten ILME. ILME-messun suunnittelu ja toteutus Kauhajoen seurakunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Kyselylomakkeet tekijän hallussa.
- Valli, Raine 2010. Vastaaja asettaa tulkinnalle haasteita. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 236 – 251.
- Vapaavuori, Hannu 2000. Kirkkomusiikki. Kirkko kansaa ja kansakuntaa palvelemissa. Teoksessa Kristinuskon historia. Suomen kirkkohistoria. Osa 3. Weilin+Göös. Porvoo: Ws-Bookwell Oy, 142–200.
- Vuorinen, Risto 2004. Minän synty ja kehitys. 2–3. painos. Porvoo: WSOY.
- Väliaikakysely 2014. Nuorten ILME. ILME-messun suunnittelu ja toteutus Kauhajoen seurakunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Kyselylomakkeet tekijän hallussa
- World Values Survey 2000: Suomen aineisto. Koodikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 14.5.2014. <https://services.fsd.uta.fi/catalogue/FSD0154/PIP/cbF0154.pdf>
- Xxxx 2014. Henkilökohtainen tiedonanto. Nimi muutettu. Kauhajoki.
- YK:n lapsien oikeuksien sopimus 1989. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 29.8.2014. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>
- Yeung, Anne Birgitta 1999. Valmius vapaaehtoistyöhön. Tutkimus Pelastusarmeijan mainoskampanjan innoittamista vapaaehtoistyöntekijöistä. Helsinki: Sosiaali- ja keskusturvan keskusliitto.
- Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 104–126.

LIITE 1: Lupalappu

14.2.2014

Moi! Kiva kun olet kiinnostunut osallistumaan messun suunnitteluun ja valmisteluihin ja näin osallistut opinnäytetyöhöni!

Olen kolmannen vuoden opiskelija Ella Kaarto Diakonia-ammattikorkeakoulusta Kauhaisista ja teen opinnäytetyöni Kauhajoen seurakuntaan. Valmistun joulukuussa 2014 Diakista sosionomiksi (AMK) ja saan kirkon nuorisotyönohjaajan pätevyyden.

Opinnäytetyöni on kehittämishanke ja suunnittelen yhdessä seurakunnan työntekijöiden ja hankkeeseen vapaaehtoisten osallistuvien nuorten kanssa jumalanpalveluksen, joka on sunnuntaina 6.4.2014. Jumalanpalveluksessa nuorilla on ja työntekijöillä on erilaisia vastuutehtäviä. Kysyn hankkeeseen osallistuvilta nuorilta kyselyn ja matkan varrella ja jumalanpalveluksen lopuksi palautetta ja arviointia. Anonymiteetin suojaamiseksi kysyn kyselyt, palautteet nimettöminä eikä nuorene henkilöllisyys paljastu opinnäytetyön kirjallisessa raportissa. Kyselyssä kysyn nuoren ikää ja sukupuolta vastaustulosten analysoimisen helpottamiseksi.

Raportin valmistuttua kirjallinen raportti tallennetaan ammattikorkeakoulujen theseus-tietokantaan ja se on löydettävissä työn nimellä tai tekijän nimellä osoitteesta www.theseus.fi

Pyydän lupaa nuorelleen osallistua opinnäytetyöhöni. Osallistuminen opinnäytetyöhön on täysin vapaaehtoista. Pyydän kirjallisen luvan sekä vanhemmilta että nuorilta itseltään.

Vanhempi:

Annan luvan nuorelleni osallistua opinnäytetyöhön

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Nuori:

Osallistun opinnäytetyöhön ja pyrin vastaamaan kyselyihin

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Vastaan mielelläni lisäkysymyksiin!

Ystävällisin terveisin Ella Kaarto, opiskelija Diakonia-ammattikorkeakoulu, Kauniaisen toimipaikka

Sähköpostiosoite: ella.kaarto@student.diak.fi

puhelinnumero: 0504122433

LIITE 2: Esitietokysely

Esitietokysely

Kysyn yleisesti jumalanpalvelukseen liittyviä mielipiteitäsi sekä tulevasta, suunnittelemastamme jumalanpalveluksesta. Vastaa alla oleviin kysymyksiin annettujen ohjeiden mukaisesti. Lisätietoja voit kysyä Ellalta.

1. Rastita oikea vaihtoehto ja keksi itsellesi koodinimi ja kirjoita se viivalle.

Olen tyttö_____ Olen poika_____ Koodi-
nimi=_____

2. Kuinka usein käyt jumalanpalveluksissa? Ympyröi sopiva tai sopivat vaihtoehdot.

- a) Joka viikko
- b) Noin kerran kuukaudessa
- c) Isokoulutuksen yhteydessä
- d) muutaman kerran vuodessa
- e) harvemmin
- f) en käy jumalanpalveluksissa

3. Mitkä asiat vaikuttivat siihen, että a) kävit jumalanpalveluksessa ja mitkä asiat vaikuttavat siihen, että b) et käynyt jumalanpalveluksessa? Vastaa molempiin vaihtoehtoihin.

a) _____

b) _____

4. Minkälaisissa jumalanpalveluksissa käyt? Ympyröi oikea tai oikeat vaihtoehdot.

- a) pääjumalanpalvelus sunnuntaina klo 10
- b) nuorten iltakirkko isokoulutuksen yhteydessä

c) ILME- messu

d) joulukirkko

e) koulujumalanpalvelukset

f) _____ joku _____ muu _____ jumalanpalvelus,
mikä? _____

5. Mitä jumalanpalvelus merkitsee sinulle?

6. Miten jumalanpalvelus vaikuttaa uskonelämääsi?

7. Oletko päässyt suunnittelemaan tai toteuttamaan jumalanpalvelusta aikaisemmin?

Miten ja millaisia jumalanpalveluksia?

8. Mitä odotat meidän suunnittelemalta jumalanpalvelukselta?

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 3: Väliaikakysely

Väliaikakysely

Kirjoita koodinimesi=_____

1.Miltä jumalanpalveluksen suunnittelu on tuntunut?

2.Miten olet saanut vaikuttaa jumalanpalveluksen tekemiseen?

3.Mikä tai mitkä ovat tehtäväsi jumalanpalveluksessa ILMEessä 6.4.?

4.Mitä kehitettävää ILMEen suunnittelukerroissa on?

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 4: Loppukysely ja opinnäytetyön palautelomake**Loppukysely ja opinnäytetyön palaute.**

Rastita oikea vaihtoehto ja kirjoita koodinimesi viivalle.

Olen tyttö _____ Olen poika _____ Koodi-
nimi= _____

1. Miten jumalanpalvelus meni?

2. Mikä oli hyvää?

3. Mitä olisit halunnut tehdä toisella tavalla?

4. Miten suhtautumisesi jumalanpalvelukseen muuttui prosessin aikana?

5. Miten jumalanpalvelus tuli sinulle tutummaksi?

6. Miten pääsit vaikuttamaan jumalanpalvelukseen?

7. Miten jatkossa aiot osallistua jumalanpalveluksen suunnitteluun ja toteutukseen?

8. Mitä palautetta haluat antaa jumalanpalveluksen suunnittelusta?

Avointa palautetta Ellalle:

Kiitos sinulle!

LIITE 5: Työntekijöiden palaute

Palaute ja loppukysely työntekijöille

1.Miten jumalanpalvelus meni?

2.Mikä oli hyvää?

3.Minkä olisit halunnut tehdä toisella tavalla?

4.Miltä jumalanpalveluksen suunnittelu tuntui työntekijän näkökulmasta?

5.Mikä toimi ja mikä ei toiminut jumalanpalveluksen suunnittelussa?

6.Miten nuoret saivat vaikuttaa jumalanpalveluksen suunnitteluun ja toteutukseen?

7.Miten jatkossa nuoret seurakuntalaiset pääsevät osallistumaan jumalanpalveluksen suunnitteluun?

Palautetta Ellalle

Kiitos!

LIITE 6: Messun mainos

ILME-MESSU

Toivotamme jokaisen tervetulleiksi nuorten toteuttamaan ILME-messuun.

Ohjelmassa:

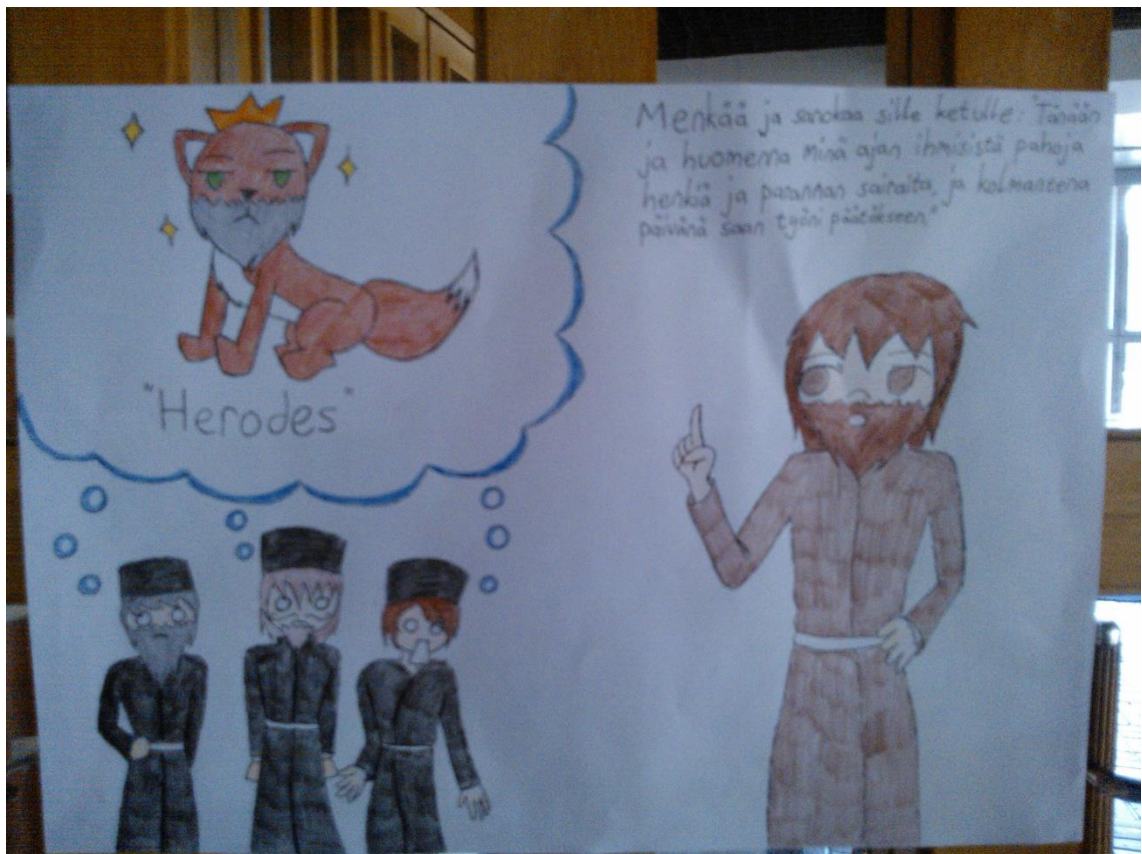
saarnaa, Raamatun lukua,
ehtoollinen, bändi sekä
kirkkokahvit leivonnaisineen.

Paikalla myös lasten hoitoa.

6.4 KLO 15 TERVETULOA

LIITE 7: ILME-messun piirroukset

Piirtänyt messun pyhäpäivän evankeliumitekstistä Iina Kykkänen.

Piirtänyt messun pyhäpäivän evankeliumitekstistä Iina Kykkänen.

LIITE 8: Ehtoollisleipä

LIITE 9: ILME-messun kaava

ILME-Messun kaava 6.4.

- 1) Tervetuloitovotus, ohjeiden anto (juontaja)
 - 2) Alkuvirsi "Elämä on nyt"
 - 3) Johdantosanat (liturgi)
 - 4) Synnintunnustuslaulu "Taisteluni"
 - 5) Synninpäästö (liturgi)
 - 6) Päivän rukous
 - 7 Päivän virsi 274
 - 8) Evankeliumi (nuori)
 - 9) Saarna (liturgi/nuori)
 - 10) Uskontunnustus
 - 11) Kolehtivirsi "Lahjalaulu"
 - 12) Ehtoollisrukous
 - 13) Isä meidän
 - 14) Jumalan Karitsa
 - 15) Ehtoollinen (jonka aikana virret/laulut" Tässä pöydässä", "Sydämemme laulaa", "Riihikirkko", " (virsi 600 jonka aikana bändi ehtoolliselle) esirukouslaatikot
 - 16) Ehtoollisen päätössanat
 - 17) Ylistysvirsi "Laulamme Herralle kiitosta"
 - 18) Esirukous (avustava pappi) sello
 - 19) Herran siunaus
 - 20) Loppulaulu "Syväjoki" räppi
 - 21) Juontaja toivottaa kirkkokahville tervetulleeksi
- Kirkkokahvit eteisessä ja mahdollisuus antaa palautetta

LIITE 10: Jumalanpalveluspalaute

Jumalanpalveluspalaute

1. Mistä pidit jumalanpalveluksessa?

2. Mitä kehittäisit jumalanpalveluksessa?

3. Mitä muuta haluaisit sanoa jumalanpalveluksesta?

LIITE 11: Suunnittelu- ja toteutusvaihe taulukoina

	Esivalmistelu	
tammikuu	Sopiminen työharjoittelusta	
	yhteistyösopimus	
	Opinnäytetyösuunnitelma	
helmikuu	yhteydenottoja työntekijöihin	
	mainostusta ja nuorten rekrytointia	
maaliskuu	Tilojen varaus Katrinasta, kyselylomakkeiden viimeistely ja testaus	
	Lupalaput ja esittely otsta kotiin	

	Suunnitteluvaihe				
pv			Osallistujat	nuoret	työntekijät
6.maalis	työntekijä palaveri				2
13.maalis	Yhteinen suunnittelukerta Ideoitiin messua,jaettiin tehtäviä	esitietokysely		9	2
27.maalis	Toinen suunnittelukerta saatiin kaava kuntoon ,valittiin laulut messuun,sovittiin seuraavat harjoitukset	väliaikakysely		6	3
1.huhti	Bändiharjoitus harjoiteltiin laulut läpi			5	
3.huhti	Piirtäminen ja mainokset			2	
4.huhti	Leipominen			2	
5.huhti	Bändiharjoitus			5	
	Power Point			1	
	Roudaus				
6.huhti	Kenraaliharjoitus			9	3

	Toteutus ja reflektointi			osallistujat	nuoret	työntekijät
6.huhti	Messu			104	8	3
	Palauttehetki		loppukysely		8	3
22.touko	Ryhmähaastattelu				7	